10x

K. Egle

Piezīmes

Sākts ar 1956. gada aprīli.

1956.

Kad Birznieks-Upītis darbojās vēl Rīgas pilsētas bibliotēkas centrālē, mazajā bibliotekas paspārnē, Torņa ielā 3/5, viņš bija stipri nevarīgs, atrazdamies allaž ar vāju sirdi. Bija viņš pats man arī vienu otru reizi domās, ka viņam stipri jāuzmanās, lai nepiepūlētu sirdi un nedabūtu pēkšņi ar sirds trieku. Es toreiz lāga tam ticēt negribēju, toreiz pretim runāt arī neuzdrošinājos, tikai pa jokam piemetināju: „Citādi tie čīkstētāji dažreiz nodzīvo daudz ilgāk kā tie šķietami stiprie, un var pat būt, ka es pat vēl pieredzēšu Birznieka-Upīša 80. un 90. dzimšanas dienu."

Un par brīnumu, gadījās arī Birznieka-Upīša tiesas. Šogad jau 85. dzimšanas diena. Tādēļ, tāpat kā iepriekšējos gados, aizbraucu šodien uz Bulduriem pie viņa jūrmalā. Sirmais rakstnieks ļoti sirsnīgs un priecīgs, pat jautrs. Ar sirsnīgu patiku kavējamies sarunās pagātnē, pārcilājot dažādas atmiņas no tiem laikiem, 7 gadu ilgā posmā, kad darbā tikāmies katru dienu, gan arī citā laikposmā no 1922. g. līdz 1940. g., kad Latvijas brīvā dzīve plauka un zēla tā, kā tā nekad agrāk nebija un arī tagad nav plaukusi.

Maza raksturīga epizode. Birznieks-Upītis apjautājās man, vai nezinu, kur varētu dabūt kādu eksemplāru no viņa

2

jaunatnes skatiem, Jesena vai tagad Velt izdevniecības izdotiem, viņam neesot no paša grāmatām nevienas mājās. Visus autora un pirktos eksemplārus, ko esot iemantojis, visus ātri izdalot. Gan skolas, gan atsevišķas personas prasot, un viņš nevienam nevarot atteikties. Bet tagad no Maskavas prasot, tur gribot tulkot un izdot un neesot neviena eksemplāra, ko aizsūtīt. Arī veikalos vairs nevarot dabūt. Teicu, ka vienīgā iespēja, mēģināt antikvariātos pieprasīt.

1956. 5.IV

Smagi domāt, grūti elpot, ne pat fiziski, bet garīgi, tādā atmosfērā, kur visapkārt tukša liekulība un neiedomājami, nepārskatāmi meli un ļaužu krāpšana. Meli ik uz soļa, ik brīdi, visdažādākās variācijās un veidos. [illegible]! Kad tas viss reiz beigsies, kad cietēja tauta varēs reiz uzelpot?!

7.IV.

Tulkotāju sekcijas gadskārtējā sanāksmē. Sanācis diezgan
daudz tulkotāju. Par aizgājušā posma darbu atskaitījās sekcijas
vadītāja A. Bauga un izdevniecības vecākā redaktora. Ne tikai atskaitēs,
bet arī novērtējumā un diskusijā, īpaši no izdevniecības redaktoru puses,
ļoti liela, neglīta, nekorekta vienpusība, „partejiskums". Cildina to, kas
jelūgs būtu vēlams, un vēl to, kas būtu cildināms. Daudzaiu tos

Ielūgums

…dam un
…mājā tikai
…stāvēja
…e. redaktore
…ēlu to, ko
…bu darba
…tām un
…ēt labot. Pa
…t nemākulīgi,
…ā tur ir
…zt laiku tam
nav vēlreizējam izdevīgs. Arī redakcijas vadītājs Jaunzems
Ačtrella uzlabošanu nevar panākt.

Daži vārdi arī par sekcijas darbu.

Tulkotāju sekcija pastāv un jau vairāk kā 10 gadu.
Domāju, ka varam jautāt, ko tā veikusi tulkojumu uzlabošanai,
cik tālu vispār pavirzījušies labu tulkojumu attīstībā.

jaunatnes skolām, Jersona vai tagad Velt izdevniecības izdotiem, vispār neesot no paša grāmatām neviena mājās. Visus autora un piešķirtos eksemplārus, ko esot iemantojis, visus ātri izdalot. Gan skolas, gan atsevišķas personas prasot, un nevienam nevarot atteikties. Bet tagad nu ...

God. b. K. Egle!

Latvijas Padomju Rakstnieku Savienības klubs ielūdz

Jūs uz Tulkotāju sekcijas atskaites

un vēlēšanu sapulci

š. g. „11.“ aprilī plkst. 18.00

Rakstnieku namā, Kr. Barona ielā 12.

RAKSTNIEKU KLUBS

un veidos. Paipu baccanuži! Kad tas reiz beigsies, kad cietēja tauta varēs reiz atelpot?!

7.IV.

Tulkotāju sekcijas paplašinātajā sanāksmē. Sanāca diezgan daudz tulkotāju. Par aizgājušā gada darbu atskaitījās sekcijas vadītāja A. Bauga un izdevniecības vecākā redaktora. Ne tikai atskaites, bet arī nostāja un runa, izgāja no izdevniecības redaktoru puses, ļoti liela, negribēta, nekorekta vienpusība, „partejiskums". Cildina to, kas jebkādos būtu peļams, un peļ to, kas būtu cildināms. Daudzas tās [illegible]

[illegible] stam un
[illegible] nāja tikai
[illegible] ja
[illegible] redaktore
[illegible] tiku to, ko
[illegible] bas darba
[illegible] tem un
[illegible] ū labojot. Pa
[illegible] nemākulīgi,
[illegible] ta tur i
[illegible] t lozungiem

Уважс. тов.

Клуб Союза Советских Писателей Латвии приглашает Вас на

„ " .... 19.. г. в .... час.

в Доме писателей, ул. Кр. Барона, 12.

КЛУБ ПИСАТЕЛЕЙ

Sekcija [illegible]
daudz [illegible]
bet [illegible]
Jaunzems partija [illegible]
atskaite [illegible]
tulkotāju darbu [illegible]
redaktora [illegible]

nav vēl nekur izdevis. Arī redakcijas vadītājs Jaunzems Atvellā uzlabošanu nevar panākt.

Daži vārdi arī par sekcijas darbu.

Tulkotāju sekcija pastāv nu jau vairāk kā 10 gadu. Domāju, ka mums jāpatur, ko tā veikusi tulkojumu uzlabošanai, cik tāl viņas panākumi gūti labu tulkojumu attīstībai.

Tulkotāju sekcijas gadskārtējā sanāksme. Sanācis diezgan daudz tulkotāju. Par aizgājušā gada darbu atskaitījās sekcijas vadītāja A. Bauga un izdevniecības vecākā redaktora. Ne tikai atskaitēs, bet visā nostājā un rīcībā, īpaši no izdevniecības redaktoru puses, ļoti liela, neglīta, nekorekta vienpusība, „partejiskums". Cildina to, kas jelkājs būtu peļams, un vēl to, kas būtu cildinams. Daudzas tiek negodīgi meli. Melošana jau pati vispār ir mūsu laikmetam un kārtībai raksturīgākā izpausme. Sanāksmē objektīvi runāja tikai Izdevn. daiļliter. redakcijas vadītājs A. Jansons. Viņš aizstāveja labākos tulkotājus, arī vecos un rakstnieku darbu, ko vec. redaktore netaktiski nosauca, un viņš arī tiešu pārmeta redaktoriem to, ko mēs visi jūtam un atzīstam, – lielu ielāpojumu, nemākulību, darba kultūras trūkumu, trafaretismu, īpaši nomiecējot autoru un tulkotāju stilu, noplicinot to nepraşmīgi un neradoši labojot. Pa taisni. Sevišķi ar izdevniecības redaktoriem, kur daudzi nemākuļi, liels vainīgs autoru un tulkotāju kolektīvā. Bet tā kā tur ir nostiprinājusies īstā redaktoru hegemonija, tad no grupēt lielgrūšu nav vēl nevienam izdevies. Arī redakcijas vadītājs Jansons stāvokļa uzlabošanu nespēj panākt.

Daži vārdi vispār par sekcijas darbu.

Tulkotāju sekcija pastāv nu jau vairāk kā 10 gadu. Domāju, ka mums jāpateic, ko tā veikusi tulkojumu uzlabošanai, cik tā visumā pavairojusi labu tulkojumu attīstību.

Jāsaka taisni: selekcija daudzreiz un panākumi diezgan daudz, jo ne vien izlabojies tulkojumu līmenis, bet izveidojušies arī daži, kaut ne daudz, jauni tulkotāji (A. Sauss-Ozola, M. Ezeriņa, K. Blaus, O. Kalniņš, Jarmolinska u.c.). Mācījušies šo to arī vecie. Vispār selekcijas darbs nav bijis bez nozīmes.

Un tomēr, šai darbā vēl daudz tīri būtisku trūkumu.

Vispirms, izdevniecības redaktoru hegemonija pārāk liela un nelabvēlīga. Tie zināmā mērā burtiski terorizē tulkotājus, draud nelikt un arī nedod tulkojumus, ja nepakļaujas viņu kaprīzēm, bieži vien pilnīgi nolaidīgai nemākulībai, kā tas daudzreiz, un arī man ar Tagores „Katastrofu" bija jāpiedzīvo. Tas ir ļoti kliedzošs trūkums, kas ir bijis viskaitīgākais selekcijas darbā.

Tālāk. Sanāksmēs vēl arvien pārāk daudz teoretizē, t.i. nodarbojas ar skaļu deklarāciju deklamēšanu, pēc vienas vai dažu, gan agrāko, gan jaunāko brošūru izlasīšanas, bez pašu patstāvīga uzskata un sprieduma. Un atkal it sevišķi to mīl izdevniecības redaktori, pat visjaunākie, kuriem ne zināšanu, ne prakses nav, pie tam ieturēdami tīri mentorisku, visgudru toni pret tulkotājiem, kuri nevien zina teoriju, bet arī pašā tulkošanas praksē ir pārāki par šiem redaktoriem (tā tas bija, piemēram, ar rakstniekiem K. Štālu, K. Freinbergu, mani u.c.).

Pagājē laikā bija A. Bangas ilgošinājums, ka jāatzīst būtu

līdzšinējā prakse, iztirzāt dažus tulkojumu fragmentus te sekcijā un tos labot, nodarboties tikai ar teoretizēšanu u.t.t., bet būtu jānoorganizē seminārs jaunākiem tulkotājiem tīrā tulkošanas prakses apgūšanai. Tulkotājs izvēlētos lai iepazīties ar ievērojama franču autora dzīvi un daiļradi, izstrādātu zināmu ieskatu kāda tulkošanai izraudzīta darba būtībā, izklāstītu savas domas, kā viņš domā tulkojumu veikt, kā pārvarēt grūtības, ja tādas paredzamas, meklēt kādu paraugu u.t.t. Seminārā to varētu pārrunāt, konsultēt, norādīt, palīdzēt, tā paveicināt tulkošanas mākslas apgūšanu. Pie tam, mēs pārejīgi pieblīdam, būtu jāsargās nonivelēt pēc kādas vienas trafareta šūves tulkotāja stilu, īpatnību, ja viņam tāda ir u.t.t.

Tas nozīmētu arī: seminārs par stilistikas jautājumiem, šķiru speciālistu vadībā un valodas, bagātīga vārdu krājuma izkopšanu, nevis tukšu teoretizēšanu, dažu viegli brošūru frāžu atkārtošanu, atgremošanu, kā tas notiek līdz šim.

1956. 11.IV

Šodien uz ielas pienāca T. Līventāla bijusī kalpone un pastāstīja, ka viņpat saņēmusi ziņu no Kazahstānas, Karagandas, ka tur invalidu namā š.g. 27. martā miris Teodors Līventāls. Šī un advokāti gan rakstījuši, lai viņu atbrīvo, bet prokurors atbildējis, ka viņš pareizi notiesāts un netiek atbrīvots. Tā viņam bija jānomirst tur, lai gan viņš tik ļoti gribējis tikt dzimtenē un te nomirt.

19.IV

4

6

Alfreda Mihelsona 50 gadu skatuves darbības jubilejas vakars. Izrāda R. Blaumaņa „Pazudušo dēlu", kurā viņš tēlo Mikus tēvu. Zāle izpārdota. Apmeklētāji lielum liela daļa jaunatnes. Pēc izrādes jubilāra sumināšana turpat uz skatuves. Apsveic iestādes un organizācijas. Sevišķi interesanta klūst prof. P. Skadiņa uzstāšanās apsveicot jubilāru, jo viņš uz skatuves kāpa ar dažādu mantu pilnām rokām – alus kausiem, pagalti, dzīvības eleksīra zāļu blašķīti, savā runā apskaidro katram to nozīmi: tas kauss no 16. gs., no kura dzēruši zaldāti, tas no 17. gs., no kura dzēruši latvieši u.t.t. (ko to jubilārs tēlojis savos romānos).

Pēc tam mielasts, kurā piedalās ap 150 personu. Tur dzirdu uzstāšanās: Emīlijas Pētersones Oda, kuru viņa pati nolasa, un Veltas Krūzes humoristisks tēlojums, kuru arī viņa pati nolasa; tēlojums [illegible] atkarīgs daudz jautrības. Pēc tam dejas.

Satiekos ar daudziem paziņām: Ed. Smiļģi, Almu Ābeli, Noru Vētru, Valdi un Valtu Grēviņus, Gunaru Freimani, Katrīni Pētersoni un viņa sievu u.c. Laiks pagāja jautri un patīkami līdz vēlai 2ta stundai.

Tā nebija tikai formāla aktiera godināšana, bet [illegible] sirsnīga un [illegible].

21. IV

Tulkotāju sekcijas sanāksme. Rosas pārmetumi par Dimā „Grafa Monte Kristo" tulkojumu, kas sacēla lielus putekļus „Liter. un mākslā" un sekcijas sabiedrībā. [illegible] neizlemjoši tas aizstāvēja Rosas […]mākslinieciski un pedagoģiski. […] pamatā nevar atzīmēt, […]rakstīšanas faktiski vietvietu […] ar Raiņa vārdu, tomēr […] var uzskatīt par mākslinieciski […]. redakcijas vadītāja […]tulkojumā Raiņa – darbs […] pievienojies un principā […]tuālu darbu, arī tulkojumi, […] Šekspīra, Gētes, Puškina […]. Bet tas nav Raiņa […] tulkojums, jo tam arī autors […] paziņa, ka tas publicēts […] nav Raiņa vārdā. So[…] […]man, izlodams romānu. […]ta tulkojuma izlodama […]zīta, pabeidza darbu. […] pārmetumos aprobežojās izteikumos par dažādiem pārtulkojumiem.

IELŪGUMS

ПРИГЛАСИТЕЛЬНЫЙ БИЛЕТ

25. IV

6

Arveda Michelsona 50 gadu skatuves darbības jubilejas vakars. Izrāda R. Blaumaņa „Pazudušo dēlu", kurā viņš tēlo Mikus tēvu. Zāle izpārdota. Apmeklētāji lielum liela daļa jaunatne. Pēc izrādes jubilāra sumin[illegible] un organizācijas. [illegible] apsveicot jubilāru, jo [illegible] [illegible] — alus kausiem, [illegible] Savā runā apsveicino [illegible] [illegible] notikumi, tas no[illegible] jubilārs tēlojis [illegible]

Pēc tam mielasts, ku[illegible] Emīlijas Bērziņas Ōd[illegible] humoristisks tēlojums, [illegible] aizkustinoši daudz jautrība[illegible]

Satikos ar daudziem [illegible] Vētru, Valdi un Valtu Grē[illegible] [illegible] u.c. Laik[illegible] 3ta stundai.

Pa [illegible] tikai form[illegible] [illegible] un izjusta.

21.IV

God. biedri *K. Egle*

Jāņa Raiņa vārdā nosauktais LPSR Valsts Dailes teatris un LPSR Teatra biedrība ielūdz Jūs uz

LPSR Nopelniem bagātā skatuves mākslinieka

ARVEDA MICHELSONA

JUBILEJU, VELTĪTU

50 gadu skatuves darba atskatei,

1956. gada 21. aprilī, plkst. 20.00 Jāņa Raiņa vārdā nosauktā LPSR Valsts Dailes teatrī

VAKARA PROGRAMA:

1. Valta Grēviņa ievadvārdi
2. R. Blaumaņa luga „Pazudušais dēls" Mikus tēva lomā Arveds Michelsons
3. Jubilara godināšana

Delegatus pieteikt līdz 1956. gada 19. aprilim.
Tālr. 20496 un 21371

Jubilejas komisija

7

Tulkotāju sekcijas sanāksme. Plašas pārrunas par Dimā „Grafa Monte Kristo" tulkojumu, kas sacēla lielus protestus „Liter. un mākslā" un citās [illegible]. Pēc tam [illegible] tas [illegible]

Latv. PSR Nop. bag. skat. māksl.
ARVEDS MICHELSONS
Заслуж. артист Латв. ССР
АРВЕД МИХЕЛСОН

Уваж. тов. ....

Государственный Художественный театр ЛССР им. Яна Райниса и Театральное общество Латв. ССР приглашают Вас на

ЮБИЛЕЙ

Заслуженного артиста ЛССР

АРВЕДА МИХЕЛСОНА,

ПОСВЯЩЕННЫЙ

50-летию сценической деятельности,

который состоится 21 апреля 1956 года, в 20.00 часов в помещении Гос. Художественного театра ЛССР им. Яна Райниса

ПРОГРАММА ВЕЧЕРА:

1. Вступительное слово Валта Гревиня
2. „Блудный сын", пьеса Р. Блаумана, в роли отца Мики Арвед Михелсон
3. Чествование юбиляра

О составе делегации сообщить до 19 апреля 1956 г. по тел. 20496 и 21371

Юбилейная комиссия

[illegible]

25. IV

Tulkotāju sekcijas sanāksme. Plašas pārrunas par Dimā „Grafa Monte Kristo" tulkojumu, kas sacēla lielus protestus „Liter. un mākslā" un vispār sabiedrībā. Pacēlām noteikti tās aizskārtās dotās lietas, nekad neapspriestas problēmas: mākslinieciskā un paidagoģiskā. Neizdevās tāpēc, ka ne viens, ne otrs uz šī pilnīgā pamata nevar atzīmēt, ka to uzņem, izstādamies un šī tulkojuma rašanās faktisko vēsturi apgaismodams. Kaut gan tas tulkojums izdots ar Raiņa vārdu, tomēr tas nav viņa viena tulkojums, un nav tāds, ko var uzskatīt par mākslinieciski pilnvērtīgu, negrozamu, tāpēc izdevn. daiļliter. redakcijas vadītāja A. Jansona nostāja, ka liela rakstnieka — šai gadījumā Raiņa — darbs nav labojams, paliek bez pamata. Es pilnīgi pievienojos un principā vienmēr esmu stāvējis par to viedokli, ka rakstnieku darbi, arī tulkojumi, ja tie labi, mākslinieciski augstvērtīgi, kā Raiņa Šekspīra, Gētes, Puškina u.c. tulkojumi, nav grozāmi un labojami. Bet šis nav Raiņa viena paša, un nav pat tam labs, pilnvērtīgs tulkojums, pat ja arī autors Dimā nav izcils klasiķis, tāpēc varam atzīt par pareizu, ka tas publicēts nelabots vai pat jaunā tulkots. Agrāk uz tā nav Raiņa vārda. To pieteica tikai A. Preimats, ar Raiņa piekrišanu, izdodams romānu. Pēc tam A. Bangai bija iemesls pārņemt slikta tulkojuma izdošanu. Diskusija par pašām problēmām palika neizšķirta, palika sānis. Dažas pārrunas aprobežojās sīkumos par dažādiem formulējumiem.

25. IV

Almas Ābeles jubileja. Jau otrā Dailes teātrī šopavasar.
Es maz eju sabiedrībā, bet kad uz šo atkal mani lūdza, aizgāju.
Un nenožēloju. Tā bija vienkārša, bet skaista godināšana, kur viss
izskanēja tik būvi un dziļi izjusti latviski, kur netika ne vismazākie
mesli maksāti pārvaldītājām varām un to pasludinātām mākslas tendencēm,
savā pateicības runā māksliniece Alma Ābele ne partiju, ne ko citu
pat nepieminēja, bet pieminēja gan latviešu tautu, daudz cietušo, un
Latviju. Līdz pēdējai iespējai pārpildītas skatītāju telpas un gaiteņi,
vairumā jaunatne; aplausi negribēja rimties. Pēc tā sekoja svinīgs vakars.
Un pēc tam pie mielasta galda Rakstnieku Savienībā.

Pagodinādams mākslinieci, tātad biju pareizi domājis tāpat kā visi.
Arī manas nosūtītās telegramas saturs saskanēja ar vispārējo jūtoņu.

„Rīgā. Dailes teātrī. Nopelniem bagātai māksliniecei Almai Ābelei,
No tālienes es pagodinu Kura bija brāļu zeta: Visapkārt tīri klajāi,
Vidū balta bērzālele. Sirsnīgi sveicu mūsu latviskās skatuves
mākslas dižo bagātinātāju, zeltīto daiļumu taju skaistā darba
svētkos. Laimīga, kas ceļu rāda, tu tin[illegible] lai Jūs vada."

~~IX~~ 1. jūnijā.

195~~7~~6 g.

Jau atkal viens gads manas dzīves pētnieciskajā mūžā noslēgumam. Ne spēku, nedzīvot pilnā un gūbas, un darba spējas vēl ; [illegible] [illegible] tonē. Tad un tad ieu rakstīšanas prātā: vai ilgi un

25

Ielūgums

Пригласительный билет

...ztādes atklāšana. Atklāšanas
...ne bērnu mākslas intereses.
...ga. Bērnu zīmējumi [illegible]
...fas bērnu zīmējumi. Pie [illegible]
...m, ar mājā zīmētāja [illegible],
...valā. Ne jau māksla [illegible],
...s parādīšana, censonās to
...tālē. — Protams, te [illegible]
...vecāki, bet arī skolotāji, kā
...pašu bērnu darbu. [illegible]
...ar, [illegible]. Bet ar to,
...apskatāju zīmējumu.

Nolasīju šai pavasara semestrī Rīgas pedag. institūta Filoloģ. fakult. 3. kursa studentiem lekcijas „Bibliotēku technika un vēsture; bibliogrāfijas vēsture un technika“.

—

8

Almas Ābeles jubileja. Jau otrā Dailes teātrī šogad pavasarī.
Es maz eju sabiedrībā, bet kad reiz šo atkal mani lūdza, aizgāju.
Un nenožēloju. Tā bija vienkārša, bet skaista ...
izpaudās tik bieži un dziļi ...
nesli maigāti pārliecējām ...
savā pateicības runā māksl...
pat nepieminēja, bet piemin...
Latviju. Līdz pēdējai ilgojās ...
vainagā jaunatne; ...
tu pēc tam pie ...
Pagodams mākslinieci, t...
bez manas nosūtītās telegra...
„ Roze. Dailes teātrī. No...
No kālienes es pagrūm kura...
Vidū balta ... Sir...
mākslas dižo bagātību taj...
pretoos. Lainiņa, kas cel...

~~IX~~ 1. jūnijā.

~~1957~~ 1956. g.

God. biedri Egle

Jāņa Raiņa vārdā nosauktais LPSR Valsts Dailes teatris un LPSR Teatru biedrība ielūdz Jūs uz LPSR Nop. bagātās skatuves mākslinieces

ALMAS ĀBELES

jubileju, veltītu

25 GADU SKATUVES DARBA ATSKATEI

1956. gada 1. jūnijā plkst. 20.00 Jāņa Raiņa vārdā nosauktā LPSR Valsts Dailes teatrī

VAKARA PROGRAMA:

1. Cand. phil. K. Kundziņa ievadvārdi
2. Fr. Šillera „Marija Stjuarte" Karalienes Elizabetes lomā — Alma Ābele
3. Jubilares godināšana

Delegatus pieteikt un biļetes pasūtīt līdz š. g. 30. maijam
Tālr. 20496 un 21371

JUBILEJAS KOMISIJA

Jau atkal viens gads manas dzīves pētniecības nāca noslēgumam. Ne spēku, nedzīvot pilna un grūbas, un darba spējas [illegible]

Latvijas Nopelniem bagātā skatuves māksliniece
ALMA ĀBELE
Засл. арт. Латв. ССР АЛМА АБЕЛЕ

Уваж. тов.

....

Государственный художественный театр Латв. ССР им. Яна Райниса и Театральное Общество Латв. ССР приглашают Вас на юбилей, посвященный

25-ЛЕТИЮ СЦЕНИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Засл. арт. ЛССР

АЛМЫ АБЕЛЕ,

который состоится 1 июня 1956 г. в 20.00 час. в помещении Гос. Худож. театра ЛССР им. Яна Райниса

ПРОГРАММА ВЕЧЕРА:

1. *Вступительное слово канд. фил. К. Кундзиня*
2. *„Мария Стюарт", пьеса Фр. Шиллера, в роли королевы Елизаветы — Алма Абеле*
3. *Чествование юбиляра*

Состав делегации сообщить и билеты заказать до 30-го мая с. г.
Тел. 20496 и 21371

ЮБИЛЕЙНАЯ КОМИССИЯ

Nolasīju šai pavasarā semestrī Rīgas pedag. institūta Filoloģ. fakult. 3. kursa studentiem lekciju „Bibliotēku tehnika un vēsture i Bibliogrāfijas vēsture un tehnika".

—

9

Jau atnāk viens gads manas Alenas pētnieciskā nozīmīga noslēgumam. Ne spēku, nedzīvot pilnā un gribas, un darba spējas vēl netrūkst. Un tomēr, šad un tad jau rodas prātā: vai ilgi un cik īsti vēl atliekas skatīt šo sauli?

2. jūnijā.

Biju šodien bērnu zīmējumu izstādes atklāšanā. Atklāšanas ceremonija vairāk tikai propaganda, ne bērnu mākslas interesēs. Izstāde samērā plaša un daudzpusīga. Bērnu zīmējumi jau vienmēr interesanti, un šoreiz pie tam tikai Indijas bērnu zīmējumi. Tie rāda mums ar savu naivitāti un primitīvismu, ar mazā zīmētāja uztveri, netēlot skatu ap sevi tuvākajā pasaulē. Ne jau māksla svarīga, bet šī savas mazās ikdienas pasaules parādīšana, centieni to parādīt. Tas arī galvenais šai izstādē. — Protams, te droši vien mazajiem būs palīdzējuši ne tikai vecāki, bet arī skolotāji, lai pasaulei labāk varētu parādīt savu bērnu darbus. Tas nav gan pareizi, bet tur daudz nekā nevar, tā tas ir. Bet ar visu to, tomēr ar lielu interesi un patiku apskatīju zīmējumus.

11. VI

Kolēģija šai pavasarā semestrī Rīgas pedag. institūta Filoloģ. fakult. 3. kursa studentiem izlekcijas „Bibliotēku tehnika un vēsture; Bibliogrāfijas vēsture un tehnika".

—

10

Latvijas Zinātņu Akadēmijas valodas un literatūras insti-
tūta zinātniskās padomes sēde. Par „Valodas un literatūras
zinātniski pētnieciskā darba galvenajiem virzieniem un pamatlīnijām
1956.–1960. g." referāta prof. M. V. Sidorovs, no Maskavas Zinātņu
akadēmijas. Referents samērā bija interesants, it sevišķi patīkami
bija dzirdēt, ka sākušies mēģinājumi atsvabināties no līdzšinējās
tukšo frāžu malšanas un sastinguma un pievēršanās kaut
ko tiešām lietišķu. Piemēram, pieņemt un vērtēt objektīvāk kā
līdz šim, saskaņā ar literārām parādībām un faktiem,
pagātnes literāro mantojumu, nopietnāk pētīt tautas valodu
un kultūru. Sakarā ar to bija ierosinājumi: jānodibina dialektolo-
ģijas sektors, literatūras teorijas sektors jāizveido, jādibina
bibliogrāfijas un tekstoloģijas grupa u.t.t. Un tomēr, vispārīgi
varēja redzēt, ka Maskavā pašā vēl nav skaidras skaidrības
par šīm zinātnēm, par to specifiku un par faktu jēdzienu, kas
saistīti ar to. Vēl arvien daudz kas valda atkarībā
no sociālisma un komunisma pārvērstām teorijām, kas
traucē nopietnu zinātnisku darbu un orientēšanos.

No savas puses, prasīdams vairāk drosmes un lietišķības

no vadošajām iestādēm un personām, uzsvērdams kā sevišķi vēlamu un svarīgu literatūrteorijas, tekstoloģijas un bibliogrāfijas sektoru nepieciešamību, ierosinājis institūtam uzņemties par literārā mantojuma-epistolāra un vispār rokrakstā atstātā materiāla publicēšanu zinātn. krājumos vai atsevišķi. Jo daudz ir ne tikai par Raini, bet arī par Kaudzītēm, Blaumani, Poruku Jāni, Fr. Bārdu, Plūdoni, Laicenu u.c. Tam pārējie vienojās un principā pieņēma.

27.VI

Latvijas Zin. Akad. Valodas un Literatūras institūtā pirmās disertācijas aizstāvēšana zinātniskajā padomē. Klāt ap 50 cilvēku un Zin. padomes 15 locekļi. Disertants Boriss Fjodorovičs Infantjevs aizstāv disertāciju par tematu „Latviešu un krievu folkloristu sakari". Oponenti: prof. Al. V. Sidelnikovs, no Maskavas, un prof. Jēk. Jansons no Rīgas. Abi viņi oponē stundas 2 un izsaka kritiskas piezīmes, ko disertants daļēji pieņem, bet lielāko tiesu arī gan tās atspēko. Tāpat tas ir ar maniem iebildumiem, ko izsaku, un ar prof. P. Dāles un A. Vilsona piezīmēm. Visu atzinums tomēr, ka disertācija pietiekami izstrādāta un kandid. gradu var piešķirt.

Zinātn. padomes lēmums: ar visām 15 klātesošo balsīm piešķirts Infantjevam filoloģ. zin. kandid. grads.

10.VII

Strādājot pie Tagores rom. „Katastrofa", kura rediģēšanu kā specredaktors Valdis Grēviņš uzņēmās, kad LV Izdevn. daiļliterat. redakcijas ama[illegible] redaktori, ar M. Šūmani priekšgalā, kura nemitīgi redakcijas diktatoriski, bija šmaugi-nānā un citu vietā izgāzušies (tagad jaunā iesaukta V. Jansone), nobloznāti man tulkojumu nojākājot, - tas biežāk ar V. Grēviņu satiekamies un sakarīgi strādājam pie romana tulkojuma pabeidošanas. Nekas sevišķs tur nav jālabo, kaut tulkojums vispumā ir labs; vietām tikai daudz un vienkāršot, tāpēc latviski raksturot k.t.n., kā agrākais, ko tulkojis no angļu. Redaktores gaidīji nepazīst ne Tagores, ne citu indiešu autoru darbus un dzīvi, tāpēc iekļuvuši ielabot daudz nezināmu tulkojumā, kam es nepiekritu un prasīju citu redaktoru. Lietu šajā kārtā par tādu speciālistu V. Grēviņu. Nu esam pusgalā.

1958. 21.VII

Šodien runājām ar Grēviņu par Tagores „Dārznieku" un strādāšu, ko arī atļāva ar vienu rediģēt, un es labprāt tam piekritu.

„Dārznieku" vēlamies pārlasīt, un tulkoto būs šatri* jataisīt, arī tos lielos [illegible].

21.VII

Izbraucu todien uz Ogri pie Jungāns un O. J. Kalniņa.

Junga pats slims, ciek daudzums. Laiks ~~[illegible]~~ aukstējs – vējš, tā ka maza cerība uz peldēšanos. Saimnieks un mazs iespaids no viņa.

Kalniņi savā dārziņā uzcēluši mazu vasaras istabiņu pakalnītē, ar 2 logiem; zem istabiņas mazs malkas šķūnītis un būdiņa. Vismaz ierauties, noslēgt, dažs zemi atpirkt, uz kura jau gulējuši.

21.VII

Biju todien pie Ķemlīša, Zefas tulkotāja un dzejnieka Fr. Roča, Purvciema ielā 11, viņa ģimenes mājiņā. Un nav nemaz tāli džungļi, kā es to iedomājos, bet platas ielas, pat asfaltētas, un diezgan daudz mājiņu.

Mājiņa no āra nav sevišķi izskatīga un pieticīga, bet iekšā trīs vai vairākas ļoti glītas mājīgas istabas, virtuve, pieliekamais. Kā pats, tā pate, darba cilvēki, puķes pa dārzu, gultas visas sastrādātas.

Iepazinos tuvāk, var redzēt, ģimenē valda pilnīga saskaņa, savējas simpatijas. Ļoti patīkami runāt par izglītošanu literatūrām un filozofiskām problemām, par ko ar lielu ... runā un prot, pārzinot valodu, runāt, kā pats, tā pati un dēls. Protams, komunisma kaislo, vienpusīgo ... tad nevar atzīt. Tiekamies arī ... reizi par ikdienas

dzīves tīrumiem un neizdzītām, kur kā tēvam, fabrikas darbiniekam, un dēlam, inženierim celtniecībā, daudz pieredzes. Draugi apbraukuši, tā dēls, uz ziemeļiem, kaŗam nekā nav nekā, bet tur ļoti labi dzīvojot un pelnot, bet te ir tam neizdevies to sasniegt. Pie tam, turklāt, visās viņa rīcībā te neesot nekādas kārtības, ne noteiktības.

Redzu, ka mēs gan ar saviem zemniekiem nekur nesaprotam kārtēji, kā ir tepat dzimtenē, tomēr labi. Mūsu vietā pasaulē labāk nevarēt.

22. VII

Šodien „Literatūras un Mākslas" redakcijā satikos ar J. Sudrabkalnu. Patiesībā es tur sēdēju un izrakstīju savu rakstu par Tagori, kad viņš ienāca, apsēdās man blakus un tad kādu pusstundu izjautājās. Ļoti gribēja uzzināt, vai esmu redzējis, un it īpaši par sevi. Kad es sajūsminoties sacīju „Sveiks, dzejniek!", viņš atjautājās „Bijībai". Kad es turpināju „Arī tagad jūs, jo arī tā pirmā daudz dzejas", viņš atbildēja „Nē!"

Ko es tur rakstot? Saku, ka man gan viena stīga skan, ko spēlēt. Tad tas droši vien būšot Rabindranats Tagore. Saku „Jā, uzminējāt. Tas ir viss, par ko atkal rakstu." Sudrabkalns atkal, ka apskaužams esot tāds nopietns cilvēks kā es, kas pamatīgi nodziļinoties vienā iemīļotā rakstniekā, un

kas tik stingri varot noturēties savā būtībā un nesvaidoties tā kā Tu. Tad esot, droši vien, i dvēseles miers, i skaidrs prāts, nevis tā kā Jam reizēm: gaiši zibšņi un ēnas.

Pašlaik viņš apmeklējis Alunāna mantā, Vecpiebalgas Lielplaužās, pie Prūses, kas stāstot, ka šinī mājā esot dzimis un dzīvojis Švandts. Apšaubu, vai tas ir tiesa, jo Plaužu ir vairākas sētas, vai tikai tajā pašā saimniecībā, pie kuras šis apmeties, negribot ar viņu padoties. Prūsa, Plaužās dzīvoja Prūsis, ko Kaudzīši ar laiku ieklausījuši „Mērnieku laiku" Švandta tēlā, bet vai tieši tai sētā, un kur apmeties, Švandta prototips dzīvojis, to no Ausekla viņa nevar pateikt. Lai ir kā, bet man tur patikšanas esot labi.

Šoreiz esot bijis 2 Ataronas, klusas un neveikas, mājā daudz apmeklētāju neesot. Bū tāpēc tagad varot atpūsties un sarakstīt daudz atmiņu. Bet redzot, ka bez manis neiztiksot. Lai atsvaidzinātu vecākos faktus, šis nākot pie manis bibliotēkā sakopoties par vecākiem gadiem.

Braucot arī uz Jaunpiebalgu apskatīt tēva mājas un pēdas, kur aizritējusi tā bērnība. Bet brīnums, cik daudz atmiņu turoties vēl no tiem laikiem diezgan spilgti. Pat vairāki reizēm izskatoties, it kā būtu tie paši, kas toreiz peldējuši pa zilo debes telpu.

Tad pāriet uz citu tematu. Šim esot vēl viens grēks uz sirds, ko gribot man kā bibliotekāram izteikt. Pērnā kabatā esot Arvīda Švābes atklātne, uz „Cīņu" adresāta, kurā viņš lūdzot, lai šis aizsūtot viņam A. Drīzula grāmatu „Mamasēna ceļojums". Šis vēl līdz šim neesot vēl izdarījis, pat atbildējis viņam neesot. — Kā jau latvieša tauta esot tagad

-pazīstu ja visu pasauli. Pazīmi Panomas. Cik daudzi aizbraukuši uz ārzemi, kas mierīgi varējuši te dzīvot un strādāt. Anšlavs Eglītis, Kārlis Skalbe, Jānis Jaunsudrabiņš, Jāzeps Vītols... Un daudzi, daudzi. Viņi varētu mierīgi braukt atpakaļ. Es saku, ar ostas pazīmi, un tagad laba pazīme un nomāc vēl īsi pirms aizbraukšanas ar Skalbi, Jaunsudrabiņu un citiem, tie neaizsargātoja un arī uzdomātājon braukt. Bet kāda drošība un garantija pēc 1941. g. jūnija notikumiem bija te palikt? Par aizvestajiem uz otru pusi vai nobendētajiem vairs nesaka ne vārda. Un mēs abi apklusām.

Padatāl. Šis gribot aizbraukt ungāt arī pie Skalbes tēva Jāņīša, kurš esot agronoms kolhozā pie Rēzeknes. Saku, ka tas būtu labs solis, lai brauc un uzrunātu arī noteikt mantojuma lietas, lai varētu saņemt honorāru par tēva pasakām un citiem rakstiem.

Šis esot bijis arī Vecpiebalgas kapos pie Kronvalda, Kaudzīšu u.c. kapiem un arī Kalna Kaibēnos muzejā. Bet nejauši pagadījies sev jau dzirdējis Ķempe priekšā. Abi šie bijuši vainīgi par tādu sagadīšanos.

Runājām arī par Veidenbauma Kalačku, kas galīgi nolaidies. Veidenbauma coldona, bet mājā atstāj par apmeklēšanu. Ja, tā esot, un tas esot labāki. Un tā vēl par literatūru, kurš kāds redakcijas loceklis strādā un visu paslēpj.

Otr. 31-VII

Bibliotekā K. Abels no Paṭiu, gribot tikt pie Lāča, jo „Zvejnieka dēls" izraktot Izglītības ministrijā iespiedumā, vai nebūtu kas jālabo. Sagaidījās ar Lāča palīgu, bet to nedabūja. Pie Drena Izglītībā arī notiekot vēsturisku pārvērtēšana.

Vēlāk K. Straubs, no Valmieras un Pocema braukdams. Pie Bardas viesojies un mielojies ar ķirsīm ogām. Bijuši arī Pauluna Brīaka un Fr. Lācis.

4. VIII

Šodien no pulk. 12,30 līdz 13, t. i. pusstundu nolasīja manu rakstu par Pagodi, gan saīsinātu, un deklamēja dzejolus no „Das Zausekā".

6. Māju putni arī vilka gar ērtā. (Edg. Zile, visu pati arī raksta lasīja.)

27. Nolai apticos pat tad, ja tai sajūtu — " —

28. Pārs fantāzijā vienā skatiens skumju pilns — " —

35. Lai tas pārāk viegli nepazīt es... (Milda Klētnieece)

36. Vīrs tūlīt teica: „Jel rauglies augšup..." — " —

42. Ja darbā velies kavēties... (Edg. Zile)

41. Es ilgojos tev pasacīt tos vārdus sirsnīgos (Milda Klētnieece).

46. Tu mani atstāji un savu ceļu gāji — " —

52. Kālab man lampa nodziesa? (Edg. Zile)

47. Ja tu tā vēlētos, es savu dziedāšanu pārtrauktu. — " —

83. Pie kukurūzas lauka, atrauta tuvumā. (Milda Klētnieece).

Negalvoju, vai visas labi noklausījās, bet šitās gan bija un tās lasīja. Bet galvenais, deklamēšanā klausoties, atzinu, ka tulkojums nemaz slikts nav. No manām iesniegtajām, labotājam tikai dažas bija pamanītas, bet citas [illegible] pat no 4. izdevuma, kas nav izlabots kā bagād manuskriptā.

7. VIII

Bibliotekā H. Kampars. Nosmaļam stundas pusotras par literatūru, vispār to ko [illegible] citi [illegible]. Stāstīja, ka vispār Sibīrijā dzīvojis, ar ko kopā bijis apvienotajā [illegible]. Veselības grupā un citādi, optikas grupā, vispār slikti dzīvojis, būtu bojā aizgājis, bet viņu tur izglābis prof. Plāķa dēls, ārsts, kas pats notiesāts [illegible] krustelis, un tur iesvietots kā fašists. Bet bijis tur par nometnes ārstu [illegible], daudzpar dzīvojis labi. Arī šo, sociāldemokrātu, paglābis, ka zemu ielicis slimnīcā, šis dabūjis labāku pārtiku, un nebijis darbā jāiet.

Kampars pazemīgs līdz un rāda man visādas Raiņa bildes un zīmus, bet [illegible] rokrakstu. Prasa padomu, kā rīkoties. Saku, lai [illegible] par velti no rokrakstu laukā; tā ir naudas vērtība un tam ir vajadzīgs līdzekli, lai pats [illegible]. Negribot iet ar [illegible] vai [illegible]. Saku, [illegible], citi [illegible] ar tā [illegible], lai [illegible] to.

Tad pastāstīja, ka tam atrakstījis Dziļleja, [illegible] Rietumos [illegible] [illegible], ka Kampara mājā. Dziļleja vāktot izdošanai Raiņa rakstus 20 sējumos. Dānijā esot iznākušas latviešu Dainas 10 sējumos. Amerikā izdots Brigaderes-Upīša viens rakstu krājums, [illegible] [illegible] uz jūrmalu. Tulkotājs Valdemārs Kārkliņš pirmajai sievai, no kuras šķīries, apprecot citu, tagad atrakstījis, ka esot tūri vai par miljonāru kļuvis, savu māju iguvis, auto u.t.t. Klājoties ļoti labi. [illegible] [illegible] [illegible]. Jānis Rudzītis, J. Grīns, Knuts Lesiņš, Fr. Dziesma u.c. esot Zviedrijā. Tomēr visi tie esot [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] par [illegible] Kamparam nav neka [illegible].

Arī Kampara pirmā sieva, no kuras šķīries, aizbraukusi vācu laikā uz Rietumiem, tagad esot Austrālijā un esot atrakstījusi, ka [illegible] ļoti labi.

Bet pats interesantākais, ko Kampars pastāsta ir tas, ka esot mājās pārnākuši arī divi ebreji, kas aizvesti 1941.g. Krievijā Uralos, pie Solikamskas, nometināti kopā ar Em. Benjamiņu, Rudi Adamoviču, u.c. Tie tam tagad stāstījuši, ka Benjamiņš tur Uralos miris. Saslimis ar dizenteriju, [illegible] nav varējuši, kaut gan Staļinam un vēl citi [illegible]. Tā viņš ieslodzījumā badā nomiris, laikam 1944.g., bet man no citas puses ir ziņas, ka 1942.g.

Tad vēl viņi [illegible] [illegible] [illegible], un kādi sevi veduši apglabāt [illegible] [illegible], kādā nomalē, pie Solikamskas. Prof. R. Adamovičs [illegible] [illegible] un [illegible] kapa [illegible]. Sargzaldāti,

kas vispirms bijis latvis, galīgi jau lai runā krieviski, bet Adamovičs latviski runājis.

Nometnē bija brāļiem Benjamiņa bijusi villa, mola un jūrina, daudz runājuši un atbildējuši. Nometnē telpai ar drātu žogu bijuši nodalīta 2 telpas, - viena pusē vīrieši, otrā sievietes. Vakaros sarunājušies pie žoga no abām pusēm un sarunājušies.

Reiz Benjamiņa pastāstījusi, ka pie šīm Valdemārs vācot rīkotas bijušas lielas medības. Bijis pats Ulmanis u.c. valdības vīri, diplomāti, rakstnieki, mākslinieki u.t.t. Kad medības beigušās, kā tas parasts, šie turpat mežmalā sarīkojuši uzkošanu un atpūšanās, laimīgi tērzējuši un priecājušies. Te garām gājusi čigāniete un piedāvājusi, kas ļaujot pazīlēt. Labi. Bijis samaksāts latu 20 naudas. Vispirms zīlējusi, ko nu zinām. Nevienam pateikusi, ka tā ir Benjamiņa, ne arī no kuriem. Bet kad čigāniete pienākusi pie tās, uzreiz tā nopietni paskatījies un teikusi: „Jūs esat ļoti bagāta, bet jūs nomirsiet nabadzībā un badā, tālu no dzimtenes."
Visi sākuši smieties, smējusies arī tā un vēl tagad, te nometnē, var tā smieties, bet nupat redzot, ka laikam čigānietei bijusi sava taisnība. Maza cerība, ka te varētu dzīvot palikt. Tā lūk reizēm pareģotais notiekot.

Drīz vien pēc tam viņa saslimusi un nomirusi.

1956. 8. VIII

Šī nejēdzīgā, sadrumstalotā, nedrošā dzīve, kad viss iet kā karuselī un juklīgā steigā! Tā nomāc un salauž cilvēka iekšējo mieru, sabeidz fiziskos spēkus tūkstošiem un atkal tūkstošiem līdz pēdējam. Šolaiku dzīvei nav stabilitātes, un tas ir viņas lāsts. Cilvēki skraida un ņirbas vai rosās, drebēdami par savu eksistenci, kā vētras laikā apstulbuši. Vispār bažīgi ap savu [?].

Gan personīgi es neesmu līdz šim žēlojies, tomēr visa dzīve prasa tik lielu un stipru garīgu un fizisku sasprindzinājumu, lai noturētos dzīves tempā, kā būtu savā iekšējā prātā: kad gan iestāsies mierīgāka šīs kņadas plūsma. Un bieži ļoti gribas, lai paskatītos apkārt un arī kaut ko pārdomātu vai atcerētos, izraujoties kaut domās no šīs dzīves kņadas. Tāpat, gandrīz būtu pagājusi garām mana tēva 100. dzimšanas dienas atcere, kas aprit šodien.

Tieši 100 gadus atpakaļ, daudzmaz tautas atmodas sākumā, 1856. g. 9. augustā (28.VII) dzimis, šai vecajā laikmetā uzaudzis un nobriedis, viņš visu mūžu nodzīvoja tīras latviskas domas un uzskatu apgarots, novests, nesatricināts, ar skaidru skatu uz visām lietām. Līdz pat mūža noslēgumam viņš nezaudēja šo savu īpašību. Vēl 85. mūža gadā, īsi pirms savas nāves, viņš tikpat skaidri un izjustoši skatījās uz dzīvi un pasauli, kā jaunībā, interesējās arī par mūsu abu, savu dēlu, literāro darbu, sasniegumiem vai kļūdām! Lai viņam viegla atdusa un paldies par to, ko viņš mums dzīvē no šī sava gara labā devis!

1956. 9. VIII

Viss tas laiks ir pagājis ar Tagores „Katastrofas" jaunā izdevuma korektūrām un „Dārznieka" sagatavošanu jaunam iespiedumam.

Šodien nu abi ar Valdi Grēviņu izpratinājām „Katastrofas" korektūru pēdējo nosūtīšanu un parakstījām iespiešanai. Bet „Dārznieks" vēl stāv pilsētā, jo ir grūtības to katra sējuma izspiest šogad. Redzēs, kā paveiksies. Jo izdev. plānos tas nav paredzēts.
1. sept.

Vidū, pirms 1. sept., piemirsušās ierakstīt sekojošās piezīmes, kas krājās uz lapiņām, gaidot Elmi iebraucam. Tās tagad ierakstu šeit tāpat chronoloģiskā secībā.

Šodien bibliotēkā pie manis iegriezies Jānis Medenis, nopirkt lažu grāmatu, un kur citur lai ejot kā tepat uz Misiņa bibliotēku. Pēdējā laikā viņš tiešām atspirdzis un sapucējies, arī uzbarojies, kaut gan sirds vēl joprojām esot vāja. Tagad viņš atsācis atkal rakstot, esot uzrakstījis jau 9 balades, vēl 11 jāraksta. Līgumu ar LV Izdev. noslēdzis par 3000 dzejas rindām, kas iznākšot grāmatā, decembrī manuskripts jānodod. Rakstnieku Savienība to biedrošu aptuvējot, izgādājusi dzīvokli, ieteikusi izdevniecībā k. A. Samuelsonam sagādājas

grāmatas un tad laimoss aizgāja. Lai ejot vienā.

Vēlāk ienāca arī Rihards Rudzītis, meklēja V. Vītoliņu angļu un vācu valodā. Tomēr nedabūjām un [illegible] [illegible].

14. VIII

Bibliotēkā Kārlis [illegible]. Gribot valasīt P. Rozīša romāna beigas „Zemes polus”. Nekur nevarot atrast. Man jau šīs vairs varot saredzēt, bet jāturpinot tomēr kaut ko sabūvēt. Tas romāns esot trakli patētiskot. Esot nepieciešs.

Apsētas un labu būti pārnākušas. Mājās esam esot 2 lieli zuši. Šis bez virtuves nemaz nevarot izvārīt. Sak, bet tie taču daudz aizņem, ka tie var izlikt. Sapemot labu pensiju. Pā turpmāk.

17. VIII

Bija atkal Rich. Rudzītis, apsmieties, ko darīt ar tulkošanu. LVIzd. dodot Igo „Nožēlojamos”, bet tie nespējot tos tulkot, jo esot daudzas vietas neētiskas. Varbūt Šellijs vai ko citu, kas būtu ideoloģiski pieņemams. Man dīvaina likās tāda nostāja. Igo taču ir franču klasiķis, kā var to tā nostādīt!? Viņš taču tēlo sava laika dzīvi. Kāda tā bija, tāda atspoguļojas šai darbā.

18. VIII

Bijām abi ar Ričardu Rudzīti pie Elsbergas, kura sastāda Pasaules autoru dzejas antoloģiju. Nosmuļājām kādu stundu. Rudzīts uzņemas dažus viduslaiku autorus, Šelliju u.c. tulkot. Es apsolīju Tagores dzejoļus.

19. VIII

Bija mājās pienākusi skolotāja Miķelsone, kas nesen tikai pārnāca no Sibīrijas, no Kazahstānas katorgas. Nopriecājos, ka tomēr mani apmeklējusi, jo tāpat viņa bija kopā ar dzejnieci Zinaīdu Lazdu 1944. gadā pienākusi bibliotēkā mani apsveikt vārda dienā. Pastāstīja, ka Zinaīda esot sveika un vesela Amerikā, ar to vēl 1947. g. sarakstījusies, par ko viņai sods piespriests. Bija viņas pavadone mūsu otras, mūsu audžu meitas Veltas Leites māsīca skolotāja Malda Leite arī.

22. VIII

Bibliotēkā grafiķis doc. P. Upītis, nācis pastāstīt, ka grāmatnieka J. Rozes meita un Rich. Rudzīša meita Ilze, abas uzņemtas Mākslas akadēmijā.

22. VIII

Bibliotēkā pienācis Rudolfs Balodis, ar kuru neesmu gadus 30 redzējies. 1918. g. bijām kopā vācu gūstā Daugavgrīvā. Lai braucot ciemā, tas esot pensionārs.

23. VIII

Satiku šodien pusdienā ejot Valdi Grēviņu, gājām tad abi uz tā saukto „Universalveikalu", agrāko Armijas ekonomiskā veikalu, pusdienot. Sadējām, ēdām un nonācām stundas pārrunās. Grēviņam patlaban ceļā ar savu ģimeni ... par Tolstoja „Klusais Dons" otro izdevumu, man ... ar Tagores „Katastrofu" un „Dārzniekiem".

Pēc pusdienas aizgāju pie Anšabergu un ... Viņiem maz ... Sūtīšu „Dārzniekam" vēl vēlu nav ... Bijis Piebalgā pie Alunāna ... , tāpēc vēlas ... nu ... latviskus ... Pašlaik ... pie „Dārznieka".

26. VIII

Bibliotēkā ... lasīju, ... no ... J. Osmaņa un no Elsnas. Osmanis ar ... saindējies ... Ķirsons ... un ... dabūt.

Nesen ... bijis arī pie ... Bārdas Beverīnā, nodzīvojis 3-4 dienas. Pastāstīja, ka ... Bārdam ... kultūru un ... Bārda tēvam esot nodzīvojies tādā nabadzībā, ka ... tēvam viņš ... ... bija kopā, ... no kā ... Arī ... esot ... , viņš arī ... Pat ar ... Pauliņi nesatikusies. ... gan vēl ... , bet kas tas ... , ka nedrukā. Esot viņam vairāk balādes vai poēmu uzrakstījis ... „Jāņa Kaps". Piesūtīti ... 500 rindas, „Kazāgā" ... Bet ... Tā esot tā pasaulē. 27. VIII

Mātes Grestiņš (Valdis), pastāstīja, ka vakar miris Roberts Krodes. Pā aiziet vecā paaudze viens pēc otra.

Vēlāk Sūniņš. Izskatījām dažādas grāmatu variantus „Dārzniekam". Kārlis Sūniņš ar savu stilizācijas stilu man ļoti patīk.

29. VIII.

Bibliotēkā H. Kampēns. Mazliet optimists, pilnpadoma ateal dažādu iespiegrammu, ko man izstādīja. Sākot lugu iesaistīties pie Rakstniecības. Ēst cerība uz personālpensiju.

29. VIII

Bibliotēkā Jānis Grots. Jaunatnes teātris gribot uzvest ar viņa lugu „Miega dziesma", kas saprata „Cīrulīti". Kā to varēs dabūt novērtēt. Pastāstīja: Bijis 2 mēnešus kolhozā un esot atpūties.

Pastāstīja, ka viņa abi ar R. Rumaņķe biogrāfi pie Aug. Brača Vecpiebalgas grupas. Aizvedusi 1000 rub. pabalstu un dokumentu formulārus, lai varētu izprasīt pensiju. Bračs sapņāns gan laimīgs, bet tā attiecās. bez pateicības.

Pēcāk K. Jansons, kam arī palīdzējusi atbalstu, no tā noteikti atteicies.

30. VIII

Mazās Valdis Grevinš ar „Katastrofas" pēdējo korektūru. Pagad pārcentīta, lai tikai izspiež.

31. VIII

Interesantas pārrunas par teātra pastāvēšanu Beatu brālībā, Valters etaā 9, saistā ar J. Kalniņa rakstu „Cīņā", ko izraisīja. Nosaistošās, ka latviskajai teātru lietas nav bijis radošs, ka nav bijis mērķis, un kas nu par tā raizes? Varbūt trūkst personības kults... bez poētikas teātrim jādod patstāvība un brīvība, lai var radīt.

6. IX

Grevinš pastāstīja, ka Rob. Kroders apglabājot 31. augustā. Man aizmirsušos pateikt. Pavadītājos bijis arī Ed. Smiļģis un no Drāmas teātra pārstāvji.

6. IX

Pirmoreiz atzīmēt ar šo pasteidzīgās nejēdzīgas dzīves steigu, ka pagājušo piektdien, 2. septembrī pēc pusdienas aizgāju pie ozoliņa J. Medeņa, kas nu jau iekārtojies jaunajā dzīvoklītī, 2 istabiņās, no kurām vienai ir logs uz sētu, bet otrai nav nemaz loga, tur allaž jādedzina elektrība.

Medenis bija ļoti priecīgs, lūdza pasaukt abas meitas – Mirdzu un Maiju – un tās man divbalsīgi jauki nodziedāja Medeņa dziesmu.

Ar Medeni runājām ilgi un daudz. Viņš pastāstīja, ka viņu bijuši 6 brāļi, no kuriem viens esot jau miris, bet pārējie dzīvi: šis te un

un viens brālis kolhozā, bet 3 Amerikā. Ar šiem trijiem viņš pastāvīgi cieši sarakstoties. Šie raksta viņam, kā viņš pa nometnēm vazājies, kā veselību sabendējis, kāda te dzīve u.t.t. Bet arī tiem tur klājoties kā kuram. Vienam brālim gan, kas esot ārsts, dzīve ejot kalnā, bet trešajam, kas aizbraucis uz Austrāliju, un kas esot mākslinieks, (pie tam maigas dabas, vārgam grūta dzīve.

Rudzītis un Kadilis brālim esot apvainojušies, vai dzirdot Medeņam šie raksta, vai nekompromitējot viņu. Šis atrakstījis, ka var droši sarakstīties. Jānis Rudzītis Zviedrijā izdevis Medeņa dzejoļu izlasi „[illegible]" un solījies, ka nu prasīšot honorāru. Iespiests krājums 1500 eks., bet vēl neesot izgājis, Rudzītis iestidzis parādos. J. Veselam Amerikā arī diezgan labi klājoties, lai gan nevarīgs raksta un sūdzoties, ka grūti, ar nodomu, lai viņš neprasa neko. Brāļi Medeni brīdinot, lai gan daudz neejot, citādi varot „pa putnu ceļu drīz vien aizceļot pie Dieva".

Patlaban šis daudz raksta. Jau uzrakstītas ap 1700 dzejas rindu, balādes un poēmas, bet vēl vairāk kā tulkotājs jāraksta. Esot noslēdzis LVI līgumu grāmatai ap 3000 dzejas rindu. Pa līdz decembrim jānodod. Līgums jāslēdzot arī par Dostojevska „Brāļu Karamazovu" jauno izdevumu. Iecerējis esot lielu poēmu par latviešu strēlniekiem, gan citādi kā Aleks. Čaks. Mirdza Ķempe ar savu auto Jāņos šo aizvedusi uz Praulienu, kur Jānis savā pusē nosvinējis.

1957. 2. IX

Šorīt no Janv. redakcijas zvanīja man un prasīja, vai bibliotēkā esot Jaunsudrabiņa grāmata „Dzirkstis, rezgēti, joki". Jaunsudrabiņš no Zviedrijas esot atrakstījis un lūdzis, lai to aizsūta. Viņš atrakstījis vienkāršu vēstuli un interesējoties par Tējiem, arī par savu māju un Rozpažos. – Pēc no Kaudz. Saiem. Zvanīja atkal Fr. Rimnieks, kur Jaunsudrabiņa māja atrodas. Kad pastāstīju, solījās braukt apskatīties.

3. IX

Satiku šodien Merkmaņa atraitni, kuri agrāk bija Pizā, pats par pasta skrīveri. Pagājušā nedēļā pats miris, jau apglabājuši. 69 g. vecs. Arī Dr. Vētra, Nikolajs, Amerikā miris, bet viņa māte, Blumbergijā, kas senāk dzīvoja Pizas Dārtiņā, gan vēl esot dzīva un dzīvojot pie savas meitas. Dr. Vētras dēls atbraucis šurp, te izstudējis un tagad Jungfelheidē strādājot par ārstu. Marius Vētra dzīvojot ļoti labi Kanadā.

3. X.

Bija šodien teātra biedrībā diskusija par teātri. Bija vispār liela izsmiešanās un bijušā diktatoriskā kursa nosodīšana. Komisijā izteica, ka daudzi skatītāji meklējot iemeslu, kāpēc viss tas tā, cenšoties mainīt gan teātrus, gan režisorus. Pēc tam cēlās Ed. Smiļģis, P. Pētersons u. c., kas visu arī noraidīja, pareizi norādīdami uz iepriekšējā laikmeta neiecietīgajām diktatoriskajām tendencēm un režīmu.

6. IX.

Bibliotekā Richards Rudzītis. Pienācis apjautāties, kur varētu nocenot vai pārdot 2 ķīniešu gleznas, kas viņam esot. Teicu, ka vislabāk muzejā. Pastāstīja, ka LVIzd. došot viņam tulkot Igo „Nožēlojamos", bet viņš nevarot ņemt, jo tai romānā esot vairākas netīkamas vietas, ko viņš nevarot tulkot. Tas esot pret viņa pārliecību.

Igaunijas latviešu antoloģijai jau došot dzejas tulkojumus.

8.IX

Bibliotekā bija pienācis J. Zeberiņš, prasīja padomu, vai viņš varētu pārdot dažus savus ilustrāciju oriģinālus. Protams, vērtīgi tie, bet jāzina, kas pirks un vai būs tam nepieciešība. Var katru vērtēt 50 vai 100 rbl., ja ir pircēji, ja nav, jādod lētāk. Rakstniecības muzejā esot Upīša „Zaļās zemes" zīmējumi, jau inventarizēti. Solot par tiem 1500 rbl., būšot jāatdod.

Stāstīja, ka viņa vecākais dēls Amerikā, ļoti apdāvināts, zīmētājs un mākslinieks. Jau izgatavojis viņam tur vairākas grāmatas, nostrādājot paprotams zīmētājs. – Otrs dēls esot tepat Rīgā, ķīmiķis.

Mākslinieku Savienība Zeberiņu atkal uzņēmusi.

20.IX

Pie Brīvības pieminekļa satiku J. Medeni, to ar jālot riet, nedrukājot to, ko uzraksta, gribot labot, un vē.

Brālis atrakstījis, ka tur Čikāgā bijis milzīgs koncerts, vairākas dziesmas ar tā tekstiem. Starp tām viena Bruno Skultes

Komponēta. Vai bieži tiek nolīgoti pavadītāji; kas pielāgojoties vā vasarā. Vislielākā zāle, ap 2000 klausītājiem pildīta, pēc dziesmas notpredāšanas tā aplaudējuši un brēkuši, ka viņa apklusināt [illegible] un gala vien nevarējis dagai dot.

24. IX

Šodien ap pusdienas laiku lasītavā priekštelpā ienāk pazīstams vīrietis un lūdz, vai neatļaušot runāt. Gadījies pasniegt tur, žakte, kaprīce. Skatos: K. Kurcalts. Dažas dienas atpakaļ kamēr atbraucis no Sibīrijas. Jūtoties vēl tuvāk. Kā kontrolējis, ar viņu 4 gadi bijis nometnē, tad nometināts Sibīrijā, kur strādājis būvniecībā. Pastāstīja kā klājies viņa laikā un kur varētu tagad te iekārtoties. Nosūtīju uz ZA valodas un literatūras institūtu, tur varbūt būs tas noderīgs.

1. okt.

Satiku šodien Staļina un Brīvības ielas stūrī (tag. Fr. Engelsa un Ļeņina ielas stūrī) pie vecā Brīvības pašvaldes nama Ati Ķeniņu. Strādājot uz pedagoģisko institūtu. Viņš jau vēl tur strādājot, esot 2 lekcijas nedēļā. Darbs patīkot un veicoties un mājās te ar jāpelnot. Izskatās ļoti žigls un dzīvs pavecis. Lai viegojot kāpjot ... mājās, gulētu pavasaris.

2. okt.

Bibliotekā Edgars Dambergs, iebraucis nupat no Bauskas un braucot uz Alūksni kādu mēnesi paviesojot pa kolhoziem. Pārsūdzas, ka latvieši gļēvi, nolaidušies, nevar pat vairāk žurnālu noorganizēt. Veicu, ka tur ir vajadzīgs, prot labi rakstīt, lai vairāk raksta. Ko tas līdzēs, ka neprot tos nodrukāt. Solās rakstīt biežāk.

4. X

Skolotājs J. Ausaleeys bibliotekā, jauks un simpātisks cilvēks. Pienācis pameklēt materiālus par Sergejevu-Censki un viņa romānu „Sevastopoles grūtās dienas", kas nupat iznācis latviski. Citiem bibliotekā arī 2 Sergejeva-Censka vēstuļu noraksti. Šo norakstu apmeklējies jau labi laikā, lai gan oriģinālu nav klāt (tie pagaidām paliek pie viņa paša), tomēr tā ir svarīga literāra vērtība.

5. X.

Iesniedzu Akadēmijas Valodas un literatūras institūtā plāna apspriedei par šīs pasūtītā darba 1. daļu „Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatika" (manuskriptā). Divas dienas no vietas sīki apspriests, darbs tika novērtēts pozitīvi. To nodos iespiešanai.

8.-9. X.

Mājās pašā vakarā Valdis Grēviņš ar Eduardu Smiļģi. Sadomājuši un tāpat pienākuši parunāties. No Maskavas Dailes teātra atsūtīts rotaprinta eksemplārs, pēc Tagores romāna „Katastrofa" motīviem dramatizējis kāds Rīškantas Židrots, lieknot viensaukts „Gangas meita". Man tagad teātrim jādod atsauksme. Protams, tā varēja būt tikai negatīva. Pirmkārt, ar Tagores un visas Indijas garu tas nesaskanīgs darbs, un par izrādīšanu te latviešu val. nevar runa būt, lai teātris nesablamētos. Ja jau grib ko izrādīt, tad jārāda īsts darbs. Smiļģis saka, vai mēs ar Grēviņu nevarētu iztulkot. Mēs ar mieru to darīt, ja teātris vēlas.

Novakarā stundas 3, Smiļģis pastāstīja. Daudz jautra no savām studiju laikiem Petrogradā, it īpaši, kā viņi, latvieši, tolaik muļķojuši tos ~~[illegible]~~ krievus.

11.X

No bibliotēkas ārā vakarā, satiku dzejnieku Jāni Medenu. Esot ārkārtīgi pārstrādājies, jo vakar daudz strādājis un stipri sagurs. Šis raksta atkal garas balades un poēmas. Katra būšot savā metrā. Esot jau ap 2000 rindu uzrakstījis, vēl kādi 1000 jāuzraksta. Rakstīšot arī vienu heroisku komēdiju pantos no pirmo dzejnieku svētku laikiem.

Brāļi saņēmuši no Amerikas atraitnes 4 vēstules, atsūtījuši

sešu kolekciju balžu: J. Veselā 60 g. jubilejas sakarā. Iz-
rādījies arī tādi lieli nostādījumi un padziņojumi.

Pēc runājoties, pienāca klāt Haims Ailens un Cepurnieks, tikko saņēmuši naudu par uzstāšanos filmās. Bet uz krogu, kā tētes kafijas vietā, negāja, aizgāja savu malu katrs.

6. nov.

Bijām ar Valdi Grēviņu pie Meļinovska daiļliter. redakcijā. Es paraustīju izrunāšanu par Pagores stāstiem, lai sagatavo lēmumu, Grēviņš par „Klusās Donas" tulkojumu. Pagoren par redaktoru grib R. Rudzīti, ne Grēviņu. [illegible].

Ienāca arī Ed. Smiļģis un J. Niedre. Smiļģis runāja par savu jubilejas klājumu, ko patlaban gatavo, lai to neizdotu nabadzīgāku kā Ulmaņa laikā. – J. Niedre runāja par Laičena sakritoju, ko tagad gatavojas izdot.

9. nov.

Izgāju Sodila pie Jāņa Medeņa senlaicīgajā namā, Zemītes, netālu no Saeimas nama un Jēkaba baznīcas, Vertres ielā 9/11-3. Aizņēmu viņam Pagores „Katastrofu", kas nezin kā izgājis. Kā jau solīdam, kas maz sabiedrīta tiek, viņam gribas runāties, runātājs un runātājs, negrib nemaz mani prom laist, kaut gan

ilgi kavējies ceram. Šīs laikā viņš pagājis pastāstīt ļoti daudz, 35
ka viņu grūti pat vārdā paturēt. Esot viņš izpaudījis jau 20 balades un
poēmas, jaunajai dzejoļu grāmatai, bet vēl 7 jāraksta. Pēdējās 8 dienās
neesot nekā uzrakstījis, un tas tam šķērslies stipri uz dūšas. Kādu lielu
poēmu „Panākumiem" esot nodevis „Karogam", solot ievietot 1957. g. 2. nrā.
Pirmāk cīnīt nevarot, ka viņš esot uz labošanu, pat veselus pantus izmetot.
Kas tā par parašu?! Šis rakstis nelaipni teicis, teikšot saisto nekā nedod,
tomēr labojumu atjaunošana neesot panācis.

Rādīja man veselu uzņēmumu kolekciju no Vesela 60 gadu jubilejas
svinībām. Tos viņam atsūtījis brālis, kas Amerikā labi dzīvojot. Pie ēdam.
galda Veselam blakus sēd jauna sieviete. Mederis smīnēdams saka,
tā esot viņa jaunā draudzene, viņš esot bez tam dzīvot nevar. Ar sievu un
bērniem tāik tomēr sarakstoties.

1956. 23. XI

Bibliotekā Goba, vēlas dabūt no bibliotekas kādas grāmatas,
jo gribot rakstīt par Jāni Klaviņu (Brašu), kas nupat 13. nov.
palicis 80 gadu vecs.

Sūdzējās, ka atmiņa sākot zust, lai gan ceteklis vēl nedas. Vecs
tačū 2 gadus jaunāks par mani.

23. XI

36

Uzgāju pie Andreja Upīša, kas bija vēlējies ar mani satikties, apvaicājoties par „Atziņām" u.c. grāmatām, ko viņš gribētu no bibliotēkas dabūt. Jo pašam neesot un nekur nevarot dabūt. Viņš gribot jaunu literatūrvēsturi radīt pavisam no jauna un tad visas parādības apskatīt objektīvi. Ja tikai spētu [illegible].

Savu kop. rakstu rediģēšanu nodevis Kraulīņam, lai pašam nebūtu jāmocās.

1956. 5.XII

Trolejbusā nejauši satiku Kārli Eliasu, kura gadiem ilgi neesmu redzējis, kaut gan viņš visu laiku tepat pa Rīgu vien nīkstot. Vienu laiku bijis Botāniskajā dārzā par kalpu, tur [illegible], tad iestājies un [illegible] pa namu pārvaldēm par grāmatvedi. Patlaban esot kādā bankkantorī par grāmatvedi. Nekur šī sabiedrībā netiekot, vietā nu neraugot, dziedot baznīcas korī. Pasijies kādreiz pie manis pienākt, bet netiekot. Fr. Gulbis esot miris jau 1950. g. Arī to es nezināju.

17.XII

Iegriezos vakar antikvariātā meklēt Buņinu, Andrejevu un Lermontovu latviski, ko man lūdz Turgeņeva muzejs Orlā. Te uzreiz blakus man viena paveca sieviņa uzrunā mani un pateicas par labo kritiku par Aspaziju „Literatūras mantā". Sakot, ka tad

Šī zin, ka es esmu tas kritikas autors? Šī mani pazīst tāpat kā manu brāli. Man kauns, es viņas labi neesmu iepazinis un nezinu arī kā viņu sauc, tad viņa pati pasaka, šī esot Liesma, Aspazijas laba un tuva draudzene, lielas dzejnieces cienītāja. Šai jaunībā patikusi mana kronika, atklāti pateikt patiesu vārdu par dzejnieci, kuru nezin kāpēc tagad tik daudz jāpakāpjot. — Izrādās, ka viņa ir Fr. Ciolena, bij. Latvijas sūtņa Francijā, naja, jāceprofesores ārste. Kad vēl sarunājies, tad jau atmiņā noskaidrojas viss tas.

1957. 20. XII

Biju Ed. Smiļģa jubilejā, lai gan viņas maz ziedos tādā lielā sabiedrībā.

Vienkārša un diezgan pusa godināšana. Publikas pilna Dailes teātra zāle un visi gaitenis, tomēr ne vairāk kā Elzas Ābeles jubilejā. Izrāda saīsināti Raiņa „Spēlēju, dancoju.“ Šī murgainā luga nekad man nav patikusi un neiepriecināja arī šoreiz. Atvieglu elpu, kad izrāde beidzās, un laimīga + klausījos meicienus. Visinteresantākie šķita Leļļu teātra un paša Dailes teātra kolektīva apsveikumi. Leļļu teātris bija sagatavojis lelli – Smiļģi, kuru labi mācēja vadīt. Izmantojot it kā dekorācijai ar tādu nolūku pagatavotu apsveikuma plakātu ar attiecīgu tekstu, šī lelle – Smiļģis asprātīgi apsveica, runāja, žestikulējot, meicienus. Publika taisni auroja sajūsmā par asprātīgo tekstu un paša Smiļģa solido smīkņāšanu. Teātra kolektīvs pilnā sastāvā, pašās beigās,

38

sveica jubilāru ar ļoti jauku paša sacerēto dziesmu, dziedot uz meldiņa valsītes „Gestas „Pēc trakais kavalieru gads", no lugas „Gesta Berlings". Pirmā teikuma „Pēc trakais kavalieru gads" vietā šai apsveikšanas dziesmā atskanēja vienmēr „Pēc trakais jubileju gads." Dziesmā, humoristiskā garā, atmesta jauka Smiļģa darbība un sasniegumi Dailes teātrī. Liela dzīvība un jautrība radās zālē arī tad, kad es stiepu uz skatuvi 9 sējumus lielo Šekspīra izdevumu angļu valodā, tā saukto Kembridžas Šekspīru, apsveicot dižo mākslinieku, mana brāļa un arī manu draugu.

Smiļģa beigu runa bija tiešām klasiska, mierīga, nosvērta, bez mazākās jūtelības, filozofiski saturīga. Viņa visa dzīves un darba pamats nākot no vecākiem, spējas, izturība, tautas mīlestība. Pirmkārt [?] šo pamatu stiprinājuši draugi un domu biedri ([illegible], Rainis, Ansis Gulbis, Rudolfs Egle u.c.) un darba biedri šeit teātrī. Visiem bijis sirsnīgs paldies. Nekādu klanīšanos un pateicību [illegible] nebija [?]. Patiesi viņš noturējās solīdumā [illegible].

Pie mielasta galda [illegible] asarām [illegible] Emīlija Bērziņa [?], rādījot humoristisku dzeju par Smiļģa darbību teātrī, un Velta Krūze [?], tāpat sniedzot garāku, ļoti asprātīgu teātra dzīves chroniku prozā un dzejā.

1956. 28.XII

Ed. Smiļģis

ļoti gribētu pašu sacerēto dziesmu, dziedāt uz

GODĀJAMAIS BIEDRI Egle K.
УВАЖАЕМЫЙ ТОВАРИЩ

Lūdzam Jūs piedalīties PSRS Tautas skatuves mākslinieka

EDUARDA SMIĻĢA

70 gadu dzīves un 50 gadu skatuves darba

Biedri!

Kas vēlas piedalīties PSRS Tautas mākslinieka Ed. Smilga jubilejas mielastā /27. decembra vakarā pēc jubilāra godināšanas/ lūdzu iemaksāt rbl. 50.- no personas bb. Grīnbergai vai Aleksandrovičai līdz š.g. 22. decembrim.

Rīcības komiteja.

сценической деятельности народного артиста СССР

ЭДУАРДА СМИЛЬГИСА

27 декабря 1956 года в 19.00 часов в помещении Государственного Художественного театра Латвийской ССР им. Яна Райниса

Министерство культуры Латвийской ССР
Театральное общество Латвийской ССР
Государственный Художественный театр Латвийской ССР им. Яна Райниса

О посещении юбилея просим сообщить по телефону 20496 до 26 декабря.

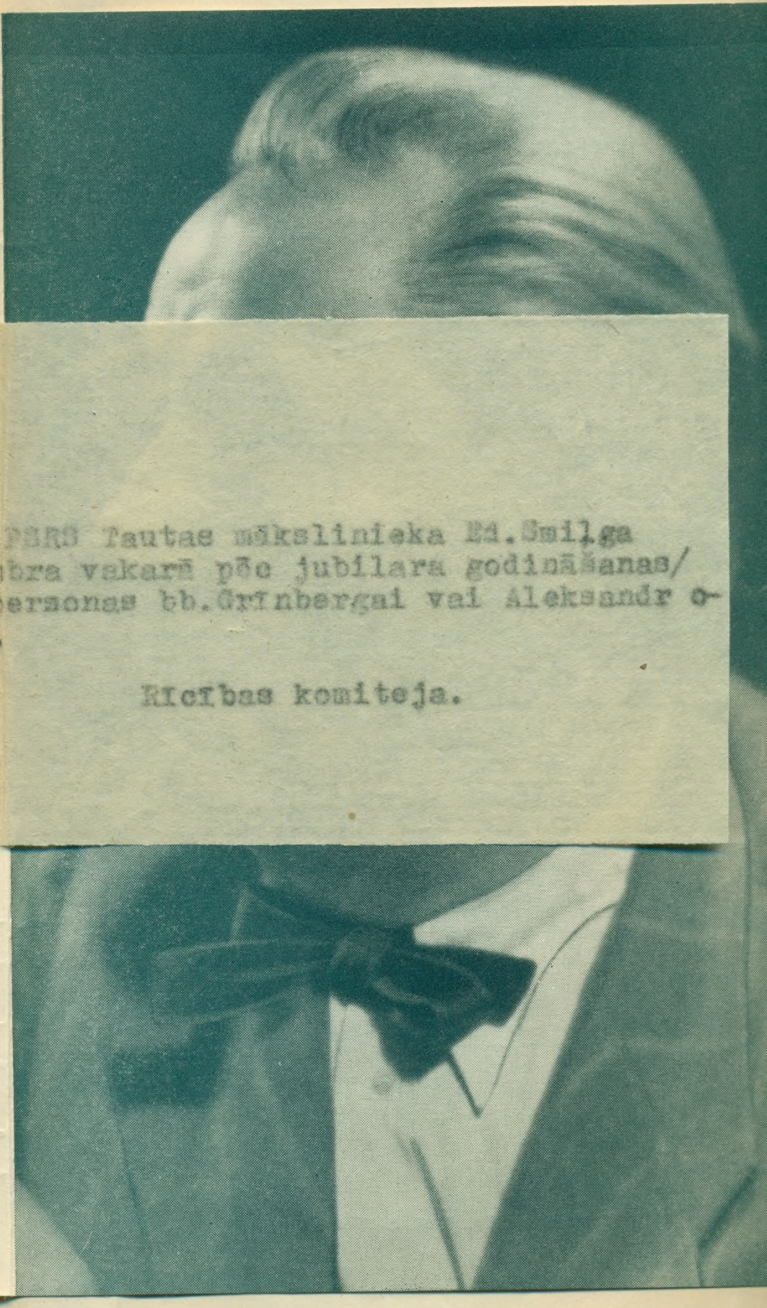

38

svēica jubilāru ar ļoti jauku paša sacerēto dziesmu, dziedot uz
meldiņa nākšanas "Gösta ... Pi ...
„Gösta Berlings". Pi...
Tai apmeklēšanas dzi...
gads." Dziesmā, ku...
un sasniegumi Dailes...
arī tad, kad es stiepu...
angļu valodā, tā sau...
niekus, mana brāļa ar...

Smiļģa beigu runa...
mazākās jūtelības, filo...
pamats rakot no vecā...
šo pamatu stiprinājuši...
Ansis Gulbis, Rudolfs Egle...
sirsnīgs paldies. Nekādu...
notika. Patiesi ļoti noste...

Pie mielasta gal...
rodzot humoristisku tej...
turpat sniedzot garauk...

1956. 28. XII

GODĀJAMAIS BIEDRI
УВАЖАЕМЫЙ ТОВАРИЩ Egle K.

Lūdzam Jūs piedalīties PSRS Tautas skatuves mākslinieka

EDUARDA SMIĻĢA

70 gadu dzīves un 50 gadu skatuves darba

ATCERES VAKARĀ

1956. gada 27. decembrī plkst. 19.00 Jāņa Raiņa vārdā nosauktajā LPSR Valsts Dailes teatrī.

Latvijas PSR Kulturas ministrija
Latvijas PSR Teatra biedrība
Jāņa Raiņa vārdā nosauktais Latv. PSR Valsts Dailes teatris

Par ierašanos lūdzam paziņot pa tālr. 20496 līdz š. g. 26. decembrim.

Приглашаем Вас на

ЮБИЛЕЙНЫЙ ВЕЧЕР

посвященный 70-летию со дня рожд. и 50-летию сценической деятельности народного артиста СССР

ЭДУАРДА СМИЛЬГИСА

27 декабря 1956 года в 19.00 часов в помещении Государственного Художественного театра Латвийской ССР им. Яна Райниса

Министерство культуры Латвийской ССР
Театральное общество Латвийской ССР
Государственный Художественный театр Латвийской ССР им. Яна Райниса

О посещении юбилея просим сообщить по телефону 20496 до 26 декабря.

38

sveica jubilāru ar ļoti jauku pašu sacerētu dziesmu, dziedot uz

meldiņa nākgas ...

„Gösta Berling".

Tai apspēlēšanas d...

gads." Dziesmā, ...

un sasniegumi Da...

arī tad, kad es stie...

angļu valodā, tā ...

nieku, mana brāļa ...

Smiļģa beigu run...

majestās jūtelības, ...

pamats rākot no ve...

šo pamatu stiprinājo...

Augis Gulbis, Rudolfs ...

sirsnīgs paldies. Neva...

rāteica. Patiesi viņ...

Pie mielasta ...

rolajot humoristiske ...

tajot sniedzot gara...

1956. 28. XII

Partijai un Valdībai, LPSR Augstākās Padomes Prezidijam, Kulturas ministrijai, teatriem, mākslas darbiniekiem, visai aktieru saimei, draugiem un labvēļiem — sirsnīgs paldies par sveicieniem manā 70. dzimšanas dienā un 50 gadu skatuves darba atcerē.

Ed. Smiļģis,
PSRS Tautas skatuves mākslinieks

Pad. Jaunatne 1957, 19, 27. I.

PATEICIBA

Visām iestādēm un organizacijām, visai aktieru saimei, draugiem un labvēļiem — sirsnīgs paldies par sveicieniem manā 70. dzimšanas dienā un 50 gadu skatuves darba atcerē.

Ed. Smiļģis,
PSRS Tautas skatuves mākslinieks

Cīņa, 1957, 24, 29. I

Paraugtipografija, Rīgā. S-982 1500 JT 16189

1957. gads.

Vai šis gads būs laimīgāks un labāks kā iepriekšējie? Nav nekādu pazīmju. Cilvēki, kas garīgi un fiziski cieš, ir nomaldījušies kaut ko labu gaidīt un cerēt. Viņus apņēmusi milzīga apātija, fatalisms.

1. I.

Bijām prozas sekcijas sanāksmē Rakst. Savienībā. Apsprieda Ilzes Melderes (īstā vārdā Jevgēnijas Dzērves) stāstus. Referenti A. Brodele, Ē. Vilks un L. Purs atzina stāstnieces spējas, atzina, ka ar dažiem koriģējumiem tos var iespiest. Bet atzina arī to, ka par maz izjūtams partejiskuma gars. Sevišķi to pārmeta J. Niedre, piezīmēdams, ka stāsti pēc satura un sava gara ir tādi, ka tos var drukāt arī „buržuaziskā laikā".

7. I.

Mana vārda diena. Diezgan daudzi tomēr atcerējušies, tieši necerot. Grēsiņš, Mažore, Milda Jākste, Ābens tikko no Parīzes iebraucis. Dzejniece Mežnora atnesusi veltei veselu ciklu dzejoļu un ziedus. Arī vecais tēva brālis Jūlijs no Murjāņiem. Tā kā par aizmirstību es vēl žēloties nevaru.

28. I.

12

Biju Rīgas N. Draudziņas v.u. 7. vidusskolas latviešu valodas pulciņa sanāksmē, kur skolnieces skolotāja Rādenfelda vadībā bija sagatavojušas jauku programmu prof. J. Endzelīnam par godu, pašas programmu arī izpildīdamas. Patīkamākais tas, ka caur un cauri tajā valda latvisks gars. Nezinu, vai vēl Rīgā [illegible] kādā citā skolā tāds valdītu.

Jau pirms tam pulciņš sagatavoja prof. J. Endzelīnam veltītu albumu, ar daudzu viņa audzēkņu un laika biedru atmiņām un piezīmēm. Es šai albumā ierakstīju apmēram sekojošas rindas.

Daži vārdi par dižo zinātnieku.

Akadēmiķi prof. Dr. J. Endzelīnu pazīstu personīgi jau vairāk kā 35 gadus. Bieži viņš ir iegriezies arī [illegible] bibliotēkā, priecādamies par bagātīgo, latviešu valodas pētniecībai noderīgo materialu, kas tur saglabājies. Lai to papildinātu, cienījamais zinātnieks laikā no 1947.–1949. g. nodeva bibliotēkai vairākus savus rokrakstus („Латышские заимствования из славянских языков", „De dialecto et elocutione" u.c.) Šo starpā atrodas arī kāda jaunībā, valodniecības studiju nolūkā, rūpīgi pierakstīta tulkotu dzejoļu burtnīca, kas rāda nevien viņa plašo valodniecisko, bet arī literāro interešu loku. Tulkošanai

izraudzītas gan Gētes, Ūlanda, Lenaua, Katulla, Horacija, Koļcova u.c. dzejas, gan leišu dainas. Raksturīgi, ka viņš gan tolaik turas pie latīņu, ne gotu (vecās) rakstības.

Tulkojumu burtnīcu un citus rokrakstus man nododams, profesors ieminējās, varbūt, jaunatnei tās ieskatoties, kaut kas noderēšot par pamudinājumu, droši iztēloties zinātnieka gaitas, kā viņš to darījis.

Būtu jauki, ja šī mūsu dižā valodnieka vēlēšanās atrastu jaunajās audzēs atsaucību.

K. Egle

1957. g. janvarī.

Šo ievietoju albumā rokrakstā.

1957. g. 23. februārī

Biju Rakstnieku Savienības atklātā sapulcē, kas diezgan kupli apmeklēta. Palika tīri baigi klausoties Ž. Grīvas ievadrunu. Īsumā tas skanētu tā: ir tikai viens kanons, t.i. partijas kanons, un rakstnieks no tā nedrīkst atkāpties ne par matu. Uzmanīgi jātēlo dzīve, bet tikai tā, kā to prasa partijas kanons, un nekā citādi. Praktiski tas nozīmē, ka nekādas daiļrades, ne jaunrades nevar būt un nebūs. Ir tikai propaganda mazliet atkailotā tērpā kā daiļliteratūras vietā. Nav brīnums, ka cilvēki padomju latviešu rakstnieku darbus negrib lasīt. Pat visizplatītākos ne. Bet tiklīdz-

izraudzītas gan Gētes, Ūlanda, Lenaua, Katulla, Horacija, Koļcova u.c. dzejas, gan leišu daiņas. Raksturīgi, ka viņš jau tolaik tiras

Ielūgums

…an nododams, profesors

…nt kas noderēšot par

…s, ka viņš to darījis.

…lešanas atriatu jaunajās

dzejas vajadzībām.

1957. g. janvārī.

K. Egle

Pie ievietoju albumā rokrakstā.

1957. g. 23. februārī

Biju Rakstnieku Savienības atklātā sapulcē, kas diezgan kupli apmeklēta. Palika tīri baigi klausoties Ž. Grīnas ievadreferātu. Īsumā tas skanētu tā: ir tikai viens kanons, t.i. partijas kanons, un rakstnieks no tā nedrīkst atkāpties ne par matu. Uzņemt jātēlo dzīve, bet tikai tā, kā to prasa partijas kanons, un nekā citādi. Praktiski tas nozīmē, ka nekādas daiļrades, ne jaunrades nevar būt un nebūs. Ir tikai propaganda mazliet atšķaidīta tādā kā daiļliteratūras mērcē. Nav brīnums, ka cilvēki padomju latviešu rakstnieku darbus negrib lasīt. Pat visizplatītākos ne. Bet tiklīdz

…audziņas v.n. 7. vidusskolas latviešu valodas

ā, …

…[illegible]

…ma…

…i…

…ņš…

…a autoru un laika biedru atmiņām un …ā ierakstījis apmēram sešdesmit rindas.

…ējo gramatiku.

…r. J. Endzelīns papildu personīgi jau vairāk …ū ir iegūstes arī dāvinā bibliotēkā, pievedamies, …u valodas pētniecībai noderīgo materiālu, kas … papildināts, aizejamais gramatikas laikā uz …bibliotēkai vairākus savus rokrakstus („Латышско-…ие славянских языков", „Da dialekto et …" … arpā atrodas arī kādu jaunību, valodniecības …ierakstīta tulkoto dzejoļu burtnīca, kas rāda …valodnieciski, bet arī literāro interešu loku. Tulkošanai

izraudzītas gan Gētes, Ūlanda, Lenava, Kat… Koļcova u.c. dzejas, gan lišu daiņas. Rakstnieci…

…dzejas izdevumi.

1957. g. janvārī.

Po ievietoti albumā rokrakstu.

1957. g. 23. februārī

Biju Rakstnieku Savienības atklātā sap… kurā apmeklēta. Palika tīri baigi klausoties… Īsumā tas skanēja tā: ir tikai viens kanons, … un rakstnieks no tā nedrīkst atkāpties ne pa… dzīve, bet tikai tā, kā to prasa partijas ka… Praktiski tas nozīmē, ka nekāda daiļrades … būt un nebūs. Ir tikai propaganda maskēt a… daiļliteratūras mērcē. Nav brīnums, ka cilvē… rakstnieku darbus negrib lasīt. Pat visizplatītā…

parādās kāda klasiķa darbos, tā dēļ to izdot. Un tā ir lieta gan attiecībā uz jauno rakstniecību. Ar tādu kanonu tā ir predestinēta mūžīgai mīņāšanai uz vietas un novīkšanai.

Debates tad arī izvērtās ļoti asas, viedokļi krasi viens otram pretēji, t.i. vieni domā, ka jāļauj brīva vaļa, lai daiļrade plauktu, otri ne — no partijas kanona nedrīkst atkāpties.

Nevarēju līdz galam izturēt un nezinu kā viss beidzās.

19. III

Sāk jau parādīties atsauksmes, recenzijas labvēlīgas par manu mazo grāmatiņu „Īsa latviešu bibliogrāfijas vēsture", kas man pašam patīk. Kaut gan tas ir tikai īss konspektīvs pārskats, tomēr bibliogrāfijas sākumu un galvenos attīstības posmus tas ietver. Un tas ir patīkami, it sevišķi, ka tas ir līdz šim pirmais un vienīgais par šo tēmu. Labi, ka to pamanījuši arī recenzenti. (Sk. Literatūra un māksla, 1957. g. 14. nr. 6. aprīlī) u.c.

6. aprīlī.

Iegriezos uz minūtēm 10 pie J. Medeņa. Esot drusku atlabojies un daudz rakstot, taču izskats nav tik brašs, kā bija agrāk.

Pastāstīja, ka ar jauno dzejoļu grāmatu radušās grūtības. Pa daļai, ka tās parādījušās „Karogā" u.c. ~~kur~~ ne

vienas vārds izmainīt. Radušies iebildumi. Tagad viņš sataisījis izlasi, ap 7000 vārdu lielu, kur būšot i agrākie, i daļa tagadējo dzejoļu.

Ģirsnatījis kā vienu, tā otru manu skriptu. Peica, ka es partorinemas nebūnos, jo tā mums ir paradusta loēta, ka ne jau rakstnieka daiļrade, jaunrade nosaka darba nozīmi, bet partijas kanoni. Labi, saka, ka Tam vēl izdot izlasi.

12. IV.

Īsā laikā esmu saņēmis vairākas grāmatas ar veltījumiem.

Akadēmiķis prof. A. Kalniņš piesūtījis savu „Канолизование отходов древесины... Москва, 1956." ar veltījumu: „Ļoti cienītam Kārlim Eglem, [illegible] vārdā nosauktā bibliotēkā, līdz ar sveicienu sūta autors prof. A. Kalniņš".

No akadēmiķa prof. K. Korsaka Lietuvā jau agrāk saņēmu rakstu „Literatūra ir kalba. I. Vyr. redaktorius prof. K. Korsakas, LTSR MA akademijas. Vilnius, 1956. 436 pal." ar veltījumu: „Gerbiamajam Drg. K. Eglei su geriausiais... [?! nevaru salasīt] linkėjimais iš Lietuvos – 1957. II. 12. Vilnius. K. Korsakas".

No Igaunijas doc. Kārlis Abens sūta savu jaunāko

40

lаим „Учебник эстонского языка. Для высших учебных заведений. Часть I. ... Таллин, 1957." ar veltījumu: „Kārlim Eglem ar cieņu un prieku. Autors. Tartu, 10.IV 57."

Man ļoti iepriecināja prof. Endzelīna grāmata „Academicis J. Endzelīns. Latvijas PSR vietvārdi. I daļa. 1. sējums. A.–J. R., Latvijas PSR Zin. Akad. izdevniecība, 1956. 426 lpp." ar veltījumu „A. god. locekļam K. Eglem – J. Endzelīns. 19 26/IV 57."

Emīlijas Dambrānes
Ļoti jāpieminē arī jaunās bibliografes grāmata „Латышская детская литература 1940–1955. Библиографический указатель. Ленингр., 1957." ar veltījumu:

„Ветерану библиографического дела, искренне почитаемому, глубокоуважаемому Карлу Карловичу Эгле в день 50-летия литературной деятельности от сделавшей первые робкие „детские" шаги Составительницы.
2. Рига, 31/V 1957."

Viss šis pavasara gabals paiet tik intensīvā nepārtrauktā darbā un dzīves burzmainībā, ka pat pierakstus nevar kaut īsumā pienācīgi atzīmēt. Tāpēc uzmetu tikai to, kas prātā iekrīt un ko atzīmēt vajag. Pa vidam uznāca vēl jubilejas posts, ko man grib sataisīt cilvēki labu domādami, un tā viss paiet vienā burzā.

1957. maija sākumā.

Bibliotekā sāka izjukt J. Meleris, meklē savu izdoto grāmatiņu. Daļa izdevās tūlīt noskaidrot, daļa palika uz manīm pleciem turpmākās dienās. Arī izrādās ar izdevniecība ķēpājoties, no kopīgā krājuma metot laukā un liekot atsevišķas kopijas vietā, tā sajaucot visnopietno nokārtojumu. Tas bija ļoti jāsakārto. Esot sataisīti pamatīgu traci izdevniecībā un arī Rakstn. Savienībā, ka nedrukā to, ko izjuktas izrakstījis. Pamet bez pamācīšanas.

1957. 10. V

Bijām Rakstn. Savienībā kaut kādā sanāksmē. Vārdu daudz, bet interesantu lietu tikpat kā nemaz. Un arī pārmaiņas nekā postīga nedod, jo lomas sastāvā, viss tikai vienā stilā un vienā mērā.

Pēc sava rakstura neesmu godināšanas un cildināšanas kārs. Tapēc esmu līdz šim no jubilejām izvairījies. Gribēju arī šoreiz izdarīt tāpat, jau laikus iesniedzams atvaļinājumu ap to laiku, taču tas neizdevās, to nedeva.

Kad nu tomēr Zin. Valodas un literatūras institūta vadība un darba biedri neatlaidās, kad viņiem pievienojās arī citi, es padevos, samierinājos un mierīgi gaidīju jubilejas dienu.

Bet tam ar gandarījumu man jāsaka, ka godināšanas vakars izdevās lieliski, un atstāja pat uz mani tik labu iespaidu, ka man nebija ne mazākā iemesla ne uztraukties, ne dusmoties, ne arī kādam ko pārmest. Gluži otrādi, iniciatoriem un vakara apmeklētājiem varēju tikai pateikties.

Pasākums bija tik vienkāršs, latvisks sirsnības un vaļsirdības pilns vakars, bez pieklājības vai piespiedu žestiem, izjusts un patiess, ka to vēlāk pat man pašam daudzi jo daudzi vakara dalībnieki apliecināja, ka ilgi tāds neesot piedzīvots. Un arī visa publika taisni kā izmeklēta, veca un jaunā latviešu inteliģence, caur un cauri sirsnīga, pie tam neparedzēti kuplā skaitā, lielā konferenču zāle, kā saka, dzirkstīdama pilna (ap 600 vai 700), kā tas tikai Endzelīna un Strauberga jubilejā vēl piedzīvots.

Bija daudz jauku adrešu, apsveikumu, visskaistāko rožu pasniedzienu,

laba vēlējumu no tuvienas tālienas (telegrafiski un rakstiski pāri par 150). Un balvu un puķu veseli kalni.

Tas viss atstāja patīkamu, nekad neaizmirstamu iespaidu sirdī.

—

Kad beigās deva vārdu man, uz ātru roku grūti bija domas koncentrēt un atbildi uz visu apsvērt, tapēc īsumā pateicu tikai apmēram sekojošo:

Kad Kaudzītes Matīsu, no Lautera iebraucošu, 1923. gadā te Rīgā godināja, savu uzrunu apsveicējiem viņš beidza ar vārdiem: „Ja es būtu no raudulīgajiem, tad nu istu jau vaļā..." Pie ļoti viņš jūtoties aizkustināts.

Arī mani dziļi ir skārusi lielā vienkāršā sirsnība, kāda izpaudusies te šovakar referenta vārdos un tik daudzo, tik daudzo apsveicēju atzinīgajos suminājumos. Jubilejas svinēšanās es stāvu pirmoreiz, tapēc saprotams un attaisnojams man šāds apmulsums un saviļņojums. Tomēr raudāt gan es netaisos, tāpat kā Kaudzītes Matīss, bet domājot par sevi, pārveidoto Kaudzītes Matīsa teicienu man gribētos varbūt izteikt mazliet citādi, un proti: „Ja es būtu no iedomīgajiem, tad tagad, pēc visa dzirdētā un šeit vērotā, es varētu sākt lepoties..."

Bet es tāču neesmu ne raudulīgs, ne iedomīgs, un tapēc es nevaru

laba vēlējumu no tuvienas tālienas (telegrafisti un rakstītāji pāti [illegible]) ½ [illegible] un [illegible] [illegible] valsis.

[illegible] stāvu [illegible].

[illegible] roku grūti bija domu

[illegible] tāpēc jums pateicu tikai

[illegible], 1923. gadā te Rīgā

[illegible] ar vārdiem: „Ja

[illegible] vaļā…" [illegible] [illegible]

[illegible] zīmola, kāda [illegible]

[illegible] tik daudzo apsveicēju atzī-

[illegible] stāvu pienākas, tāpēc

[illegible] un [illegible]. [illegible]

[illegible], bet [illegible] par sevi,

[illegible] vai [illegible] varbūt

[illegible], tad tagad, pēc visa

[illegible] un [illegible], es varētu [illegible] [illegible]…"

Bet es taču negribu ne [illegible], ne [illegible], un tāpēc es [illegible]

IELŪGUMS
ПРИГЛАСИТЕЛЬНЫЙ
БИЛЕТ

Rīgā — 1957. gadā
Рига — 1957 год

labu vēlējumu no tuvienas tālienas (telegrafēti un rakstīti pāri
[illegible]

GODĀJAMAIS BIEDRI

Latvijas PSR ZA Valodas un literaturas instituts un Latvijas PSR ZA Fundamentalā biblioteka lūdz Jūs piedalīties atklātā Zinātniskās padomes sēdē 30. maijā ZA konferenču zālē, Komunalajā ielā 4.

Sēde veltīta LPSR Nopelniem bagātā kulturas darbinieka

KĀRĻA EGLES
70 mūža un 50 literarās
darbības gadiem

Darba gaita:

1. *„K. Egles dzīve un darbs"*
   Referē filol. zin. kand. A. Vilsons
2. *Apsveikumi*
3. *Mākslinieciskā daļa*
   Piedalās Latvijas PSR Nopelniem bagātais mākslas darbinieks Ž. Katlaps un Latvijas PSR Nopelniem bagātā skatuves māksliniece E. Radziņa

Sākums plkst. 18.15

Informacija pa tel. 28541, turpat piesakāmas arī delegacijas

УВАЖАЕМЫЙ ТОВАРИЩ

Институт языка и литературы АН Латвийской ССР и Фундаментальная библиотека АН Латвийской ССР приглашают Вас 30 мая 1957 г. на открытое заседание Ученого совета, которое состоится в конференц-зале АН по Коммунальной ул. 4

Заседание посвящено 70-летию со дня рождения и 50-летию литературной деятельности Заслуженного деятеля культуры Латв. ССР

КАРЛА КАРЛОВИЧА ЭГЛЕ

Повестка дня:

1. *„Жизнь и деятельность К. Эгле"*
   Докладчик канд. филол. наук А. Вилсон
2. *Приветствия*
3. *Художественная часть*
   Участвуют: Заслуженный деятель искусств Латвийской ССР Ж. Катлап и Заслуженная артистка Латв. ССР Э. Радзиня

Начало в 18.15 часов

Информация по телефону 28541, там же принимаются заявки от делегаций

[illegible] un [illegible], es varētu sākt lepoties...
Bet es taču negribu ne [illegible], ne [illegible], un tāpēc es [illegible]

sirdi. Bez vismazākā Bjērnsona lepnuma, varu teikt, ka dzīvē esmu pildījis tikai savu pienākumu pēc labākās apziņas un spējām tāpat kā Laudzis citi atklātības darbinieki.

Ja nu manā darbībā ir kaut kas tāds, kādu es te saklausīju draudzīgajos cildināšanas un apsveikšanas vārdos, kas noleca arī vispārībai, kas mani it kā paceļ mazliet pāri ikdienas līmenim, tad par to varu tikai priecāties līdz ar jums kā par mazu ieguldījumu latviešu tautas kultūras vērtību pūrā. Lai tās būtu vai mazas vērtības, tās tomēr vairo to bagātību, kas mums visdārgāk pie sirds.

Mūsu jaunais rosīgais literatūrzinātnieks filoloģijas zinātņu kandidāts b. Alfons Vilsons savā referātā, balstīdamies uz faktiem, vērtējis manu darbību un teica par mani atzinīgus vārdus. Ja viss manā ilgo gadu darbībā tieši vai netieši saprotīja reālismu ar zināmu noslieci uz romantismu, tad būs vien ar to man jāpiekrīt. Ir taisnība, ka pirmējam, literatūrā, es visu mūžu esmu palicis draugos ar tādiem īstiem reālistiem un romantiķiem, kādi ir brāļi Kaudzīši, Blaumanis, Poruks, Ļevs Tolstojs, Ļermontovs, Turgeņevs, Rabindranats Tagore, kuru vārdi arī šovakar tika minēti.

Patiesi kaut kas radniecīgs būs jau manā dabā, kas mani

vienlaicīgi saistīta pie visiem viņiem. Bez vēl varam pieskaitīt arī citus, kam darbiem vēlāk nav bijuši mazāka nozīme manā garīgajā izaugsmē, piemēram, Rainim, Ibsenam, Morisam Meterlinkam. Sevišķa aizraušanās Meterlinka uzskatiem par mistiku, dzīvību, kas uz praktiska eksperimenta pamatota ir devis tik skaistus, dziļus darbus, kā filozofisko eseju „Pieticīgo dārgumi", tad „Bišu dzīve", „Termītu dzīve" u.c. Esmu visu materiālu papildinājis vispusīgi un daudz guvis sev. – Kaut arī šķiet manā dzīvē un darbā reālisms no romantisma pārāks varas un nav arī nekādas nesaskaņas.

Kā gan tādos paaudzības pilnos gadījumos, kā Torallar, gan refrents, gan apmeklētāji, mani drīzāk paraizāk gan saslavēja un paaugstināja vairāk kā tas īstenībā apstākļos varēja. Bet vai viņi ko pārāk pārspīlēja? Nekas, nē! Jo viņi zināja, kas man cieši saistīts ar nepārtrauktu intensīvu darbu literatūrā un gramatikā darbā, it sevišķi Maskavas bibliotēkā – pārspīlējumiem nedod ne iemeslu, ne pamata. Un tāpēc es pieņemu šo vakara atzinības vārdus ar pazemības un pateicības jūtām.

Ko vēl lai jums pasaku? – Savā mūžā esmu piedzīvojis daudz gaišu un jauku brīžu, tādu brīžu man ir bijis vispār tik daudz, ka tagad, metot skatu atpakaļ, viss pagājušais dzīves posms man šķiet kā viena

ziedoša saules apmirdzētā diena, kurai pārāk īsa, pārāk ātri pagājuši.

Viens otrs netic, ka man jau 70 gadu. Arī es pats tam negribu ticēt, lai zaka un runātu, ko kurš grib; tāpat kā man negribas ticēt, ka jau 50 gadus, kā mēdz teikt, esmu nostrādājis „tautas druvā". Jo liela dzīves un darba prieka apgarots, līdz šim es neesmu pats pamanījis, ka gadi tā aizsteigušies. Jūtos vēl svaigs un garīgi tikpat možs kā vienmēr. Gribu cerēt, ka tas tā būs arī uz priekšu, kā jūs šovakar to man esat novēlējuši.

Nobeidzot teikšu: man ļoti liels prieks par šī vakara jaukajām, latviski jūsmojošajām studentēm, kas nekad neaizmirsīsies, jo pievienojas manas dzīves gaišajiem brīžiem. Šīs vienmēr rosīgās un strādīgās [illegible] gribu un apņemšanos strādāt, cik vien spēkiem, strādāt mūsu tautas labā.

Sirsnīgu paldies visiem, it sevišķi par atzinību, balvām, ziedojumiem, labajiem novēlējumiem man.

1957. 21.V.

Mājās Jana Celmiņa ar jubilejas sveicienu un balvām, jo jubilejas sarīkojumā nebijis [illegible] [illegible]. Pārrunas par pašreizējo literārās dzīves stāvokli, nebrīvumu un neģētību, par tulkojumiem, kur arī daudz [illegible], pavadījām jaukas stundas.

1. VI

Mana 70. dzimšanas diena. Vēl arvien nāk sveicieni no tuvuma un tāluma. Un ziedi. Pirmo reizi [illegible] [illegible], [illegible], ar ko [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]!

Ļ. Tolstojs ap šiem gadiem par sevi rakstīja, ka jūtoties vecuma tuvumā, it kā visa dzīve jau pagājusi. Man tādas sajūtas nav. Grūti pat iedomāties, ka jau 70. gads noteikts. Mani ielīksmo [illegible] atzīmju [illegible], bet arī dzīves prieks. Lai cik ilgi vēl būs lemts dzīvot, būtu labi, ja šī sajūta valdītu līdz pēdējam dzīves brīdim.

1957. 2. VI

Antons Bārda kādas lietas atgadās bez pensijas. Viņam vajadzīgs dokuments darba stāža noteikšanai, lai varētu saņemt pensiju. Pēc kā būtu pie notāra, tad teicu, lai J. Vainovskis visu sagatavo, es tikai parakstīšu. Šodien to arī izdarījām. Bijām pie notāra kopā ar J. Vainovski, K. Kingu un Mariju Sauli-Šleini, parakstījām attiecīgus apliecinājumus.

Kad dokumenti bija gatavi un nācām projām, cēlā Krūza teica: „Tagad jāiet uz „Astoriju" un šī smagā procedūra jāapslaka". Bet Dankowskis pieteica: „Man jāsteidzas sanāksmē, laba diena; nevar kavēties". – Es atteicu: „Manā jaunā darba vietā steidzami darbi, atvainojos visiem". Vienīgi Saule-Sleine ar nolūku un tā vēsi ala ar Krūzu aizgāja, kad es no viņiem Esplanadē atvadījos un nošķīros.

17.VI

Jāt Fundamentālās bibliotēkas galvenais bibliotekārs V. Kiarts piezvanīja, ka nupat valasījies Tagores kop. rakstu 7. sējumu krieviski, kur „Dārznieks". Bet ne tuvu netiekot līdz manam latviskajam tulkojumam. Krieviskais esot sauss, kokains, neizteiksmīgs, bet mans tik mūzikāls un gleznains, ka gribētos lasīt vēl un lasīt.

1957.15.VIII

Bibliotēkā Kārlis Jansons, kura vaigs gandrīz nemaz nepazīstam- atropes, smaids [illegible] bārdiņa, ūsas. No jauna esot jāpensionējas, tikai pensijām [illegible] daudz netiekot. Es zobojos tādu lielu skeptiķu, pensijām var ticēt. Veselība esot vāja, baidoties, ka tik nav [illegible]. Par mūžīgajiem labā laikā. Viņa jaunākā meita

pattlaban esot bez darba, vai es idbltūrot kādu vārdu, ja vispā būtu manu atbalstu. Protežēšanu labprāt, vaļu, laik vāk.

Tenaca ar Hermani Kaupeti. Sallupāzpeļam un vēl uz kafejnīcu. Labi. Bet Jaunsē nevar būt. Tā varot, kādi 3 šaubīgi kopā, vispār esot bail. Pād gaidīju 2 vien ar Kaupeti.

17. VIII

Pas Fricis Lācis Purvciemā tie ļoti daudz vēstures ļaužu karaktu un zaļota, un ugunsdzēsēj jāt poemu par mani. Bet lai tā vairāk atbildētu īstenībai, tad būtu nepie ģimenes hroniku un citus datus. Bez jāiedod, tuptē aizgāju pie viņa.

18. VIII

No Purvciema Lāča nākdams, Deglava ielas tālāko Deglava mājas satiku Pavlovsču, kādreizējo Ruķeļu saimnieku pie Valkas. Pazīstu viņu jau no 1908-1909. gada, kad strādāju Valkā Lugažu draudzes skolā par skolotāju. Runājām kādu stundu par tagadējiem un agrākiem laikiem. Viņš zināja pļāpas atmiņas par cara laiku un Latvijas tapšanu.

Pavlovičs pastāstīja dažu raksturīgu vilcienu par A. Kirhenšteinu. Pilsētai Kirhenšteins bijis tik naivs, ka pilnīgi ticējis komunistu solījumiem. Pašad vien valodas vairs neredoties, šis esot pārāk gudrs. – Par Ulmani Pavlovičs labi atsaucas. Pas bijis cietpratējs, labs saimnieks, bet arī vientiesis, ticēdams komunistiem, paļaudamies uz viņiem.

18. VIII

56

Šodien atrad Kārli Zariņu, vēl arvien sūrojas par veselību un baidās no audzeja. Šis esot tāds zķirtējs, ka rēķinoties ar to, ka ilgi vairs nedzīvos.

Par grāmatām, ko es iepriekš nosūtīju, priecājas. Pirmām lietā cildināja, bet Valda dzejas galīgi nopēla. Pusprettim Stabuļa bērnu vārdnīcas kā lielu mākslas darbu ar paliekošu vērtību. Un tāpat tas arī ir.

19. VIII

Satikos ar Kārli Krūzu kafejnīcā pie Amatu (Gildes) nama. Apsēdamies un labu laiku parunājām. Krūza rādīja un deklamēja triolētus, ko uz savas ģimenes izraustījis Jaunsudrabiņam. Bet kā lai nu nosūta tos? Sāk vienkārši par pašiem, sūtīt tokoram. Tā būšot jādara. Bet vai atzīstīšot, nezinu. Bijis arī pie Sudrabkalna, bet tas teicis, ka tas gan nesūtīšot, kaut gan Jaunsudrabiņa 80. gadu dienā būtu jāpasveicina.

1957. 9. IX

Dzimšanas dienas vakars pie Lāčiem Purvciemā, pagāja jauki un siltoši. Bija Valdis Grēviņš ar sievu, Ķeniņš ar sievu, Kr. Kraujiņš ar sievu, Goba ar sievu, Kārlis Krūza, Lilija Krūza, vecais Klaustiņš, paši abi Lāči un dēls.

Jokojām, dziedājām, spēlēja patafonu. Krūza lasīja triolētus, Kraujiņš un pats-katrs savu apsveikumu, Grēviņa sievā

apredāja un tad visi lielī.

Gesino man pastāstīja, ka Artūrs Bērziņš no Zviedrijas sūtījis viņiem grāmatas. Vēstule pienākusi, bet grāmatas ne. Tāpat Bērziņam ar nosūtījis arī jubilejā,

15. IX.

Rūdolfa Blaumaņa rakstu redkolēģijas pirmā sēde, kur es viņus iepazīstināju ar darba plānu un principiem. Sēde pieņēma, liekas, viens otrs padoms man noderēs, bet smagais darbs vis tomēr uz maniem pleciem. Redkolēģijā: J. Kalniņš, J. Upīts, A. Vilsons. Redaktore J. Līce. Manu plānu un principus atzina un pieņēma. Visi raksti būs 8 sējumos.

1957. 23. IX

Pienākuši vārda, nozīmēt mani rakstnieku Savienībā. Agrāk es biju viņas rakstnieku organizācijās, bet te kaut kā nesprata. Sākumā kaut kā iemīlējos, pēc brāļa nāves, derētu man viņa vietā atkal Egle. Bet tad neviens to nesadzirdēja, es ar neliku ne zinot. Bet nu pēc jubilejas aicina, lai iestājos. Saku, labi, iestājos, bet kas mani ieteiks un par mani galvos? O, kaut 4, 5 tūkstoši būtu gatavi rakstīt. Un patiešām, tādus cildenus galvojumus uzrakstījuši: J. Sudrabkalns, Jūlijs Vanags un Fr. Rokpelnis, ka nopriecājos. Un J. Niedre visu lietu kārtoja, un tad atklātā valdes sēdē uzņēma.

1957. X.

Pētera Ērmaņa virsredakcijā iznācis emigracijā autobiografiju krājums 3 sējumos „Trimdas rakstnieki". Tur vairāki rakstnieki, mani labi pazīstami un draugi, mani ~~vesel~~ pieminējuši labā nozīmē, citi arī ātri vien vārdu jo izskatījās: gan Mauriņa, pats Ērmanis, V. Dambergs, J. Zanders.

Starp citu Pēteris Ērmanis savās atmiņās par Rīgas laiku šīs uzrādams, atzīmē, kad un kā ar viņa krājumiem un kādiem pēc to iztrūcies. Par mani tad tur starp citu tāds teikums: [1921] „... bet visvairāk [mani slavēja] — mans jaunais valodnieks Kārlis Egle, kas turpmākos gados kļuva mans sirsnīgākais draugs un materiālais un morālais balstītājs". (Trimdas rakstnieki, II sēj. [1947], 45. lpp.).

1957. g. decembrī.

Tie, kas savu tautu un dzimteni Latviju tik karsti mīlējuši, atdevuši tai visus spēkus un spējas, laikmeta spiesti kaut kur svešumā, viens pēc otra aiziet bojā. Tā ir dramatiska traģēdija atsevišķa cilvēka dzīvē un arī tautas kopībā. 1945. g. miris Kārlis Skalbe, kurš nosaukts latviešu lirikas; nupat pienāk ziņa, ka mirusi arī dzimtenes un zemes jaukuma slavinātāja dzejniece Zinaida Lazda... Viņa tā mīlējusi dzimteni, ka vēlējusies, lai viņas urnu ar pelniem iemet kaut kur viņā krastā Baltijas jūrā, tuvāk dzimtenei,

varbūt vēlāk kādreiz to paskaidrošu, ne mūžās izputēs Latvijas karta.

1957. 23.XII

Egona vārda dienā bija Rakstnieku Savienībā un bibliotēkā. Rakstnieku Savienībā kopā gandrīz visa rakstnieku saime, ap 400 cilvēku. Atklāta valdes sēde: jaunu biedru uzņemšana, literatūras un mākslas kritizēšana u.c.

Jauno biedru vidū mani uzņēma pašu pirmo. J. Niedre pats pirmais kā Komisijas priekšsēdētājs slavēja mani, cit. m. prasības. Mēs visi zinām, ar ko sāka, kas ir Kārlis Egle, — literatūras pratējs, bibliotekārs, bibliogrāfs, izcils tulkotājs, visam darbam ir veseli sējumi, tāpēc Komisija ieteic valdei uzņemt Egli par biedru. Cauri gāja, vai kādam ir jautājumi. Nav. Kas grib izteikties. Tad cēlās Jūlijs Vanags un tā slavēja mani, kad, kā Gogolis saka, nemaz „Самому несправедливо стало." Pēc tam visi vienprātīgi nobalsoja, ka uzņemt.

Komisija savu lēmumu pieņēmusi 5. nov. sēdē, un tādēļ, 26. XII valde mani uzņēma.

Tūliņ pēc manis uzņēma Jeronimu Stulpānu, Dagniju Cielavu-Zigmonti (dz. 1931. g.), Laimonu Vācziemnieku, Jāzepu Osmani, Jāni Anerautu un Cirmu Pilskalnieci.

Daudzi domājuši, ka es jau sen esot Rakstn. Savien. biedrs, pat Ķēniņš, kas esot jau no 1944. g. un brīnījās, ka tikai tagad uzņem.

1957. 26.XII

1958. gads.

Bibliotekā pienācis komponists un diriģents Pūķis. Meklēja dažu dziesmu notis un konsultējās par dažiem dzeju krājumiem. Sarunās tad izteicās, ka manā tulkotajā Kiplinga „Džungļu grāmatā" esot brīnišķīgs roņu šūpļa dziesmas tulkojums, un vispār grāmata skaisti tulkota. Šūpļa dziesma esot tulkojumā daudz labāka, muzikālāka nekā originālā. Tapēc viņš to komponējis, izveidojot par lielu muzikālu uzvedumu jau Latvijas laikā, kas izpildīta daudzkārt simfoniskos orķestros un skolu un citos uzvedumos. Dziesma esot tik gleznaini un muzikāli jauki tulkota, ka viņš vēl tagad to apbrīnojot. Viņa mūzika nav iespiesta, tapēc norunājām to kādreiz apmainīt, kad pieiešu pie viņa.

17.I.

Bibliotekā pienācis Brēms (Brenšmits), mūzikas kritiķis, Latvijas laikā daudz rakstīja. Izmocīts esot pa cellēm un 10 gadus nīcis Urālos un aiz Urāliem. Bet nu kāda gada atpakaļ esot attaisnots, ka esot nevainīgs, veltīgi esot vajāts un cietis, atlaists mājā un saņemot pensiju. Diezgan baigi klausīties, ko stāsta. Pirms aizsūtīšanas, centralcietumā

bijis kopā ar Adolfu Egli kādu laiku, tad izšķīrušies. Un pēdējo reizi kad redzējis, tad šis vai vagābis, tā bijis sadauzīts, ka paiet vairs nevarējis. Zaudējis prātu, šā vairs neparādījies, tomēr neesot varējis un drīz arī miris. Un par ko? Tā ka šis vācu laikā esot parakstījis kādu petīciju, kas iesniegta vācu okupācijas varai, kurā latvieši prasa būvēt Latviju.

Arī šo, brāli, esot situši, ka šis esot vācu spiegs, lai atzīstas. Bet ko šis varot atzīties, ka nekāds spiegs nekad neesot bijis.

Teica, ka gribot rakstīt atmiņas par Teodoru Reiteri.

1958. 29. VII

Biju vakar pie Pētera Dindona, kuru pazīstu jau no saviem skolas laikiem Vietalvas Odzienā. Dzīvo viņš tagad Bulduros, Jasmīnu ielā 22, gadu desmitiem ilgi savā vasarnīcā. Sev bagātīgo dārzu sakopis, kur tad man izrādīja gan paša izaudzētās hiacintes, gan ābeles, ķiršus, baltās jāņogas, zemenes, gan Sibirijas „pagalus" un citus brīnumus. Viņš patiesi ir ne vien sava dārzkopja amata meistars, bet arī latviešu dārznieks pratējs, kas Latvijā ieviesis daudz krāšņuma un ražīguma plūmāju dārzos. Ne velti viņu slavinājusi un apdziedājusi Mirdza Ķempe, kas pati iemīlējusi šo dārzu, pie viņa ciemodamās.

Kā jau minēju, Andons ir mans vecs paziņa un draugs no pamatskolas laikiem Vidzemes Odzienas skolā, kad es tur pirmās ziemas mācījos un viņš bija dārzkopības māceklis Odzienas muižā un kā skolotāja Mūsiņa māsas dēls nāca pie viņa ciemā un rādīja arī savus zīmējumus, kuri man šķita ļoti labi izdevušies.

Lai gan gadu desmitiem tepat Rīgas tuvumā viņš dzīvo, Rīgā gan šad un tad satikušies, taču pie viņa nebiju bijis. Pa laiks aizgāt. Šodien pirmoreiz tad apmeklēju, bijām abi priecīgi, brīdi no sirds izrunājāmies.

1958. 3. VIII

Elīnai Zālītei atklāja pieminekli, Zemdegas (K. Baumaņa), ļoti jauki granītā cirstu. Sanākuši viņas cienītāju cilvēku 50. No rakstniekiem runāja Arvīds [illegible], un tad no Dailes teātra Eduards Smiļģis. Un vēl kādi. Pēc ceremonijas satikos ar Grēviņiem, Žilinskiem, H. Ārenu, ar pieminekļa autoru Zemdegu, Smiļģi, Drāmas teātra direktoru Bergmani un citiem. Kad nācām prom, Žilinskis paņēma Ķeniņus savā auto un atveda pie mājas. Tad pie Ķeniņiem vēl bijām stundas divas, pārcilājot atmiņas, kad ar tramvaju bijām atbraukuši, jo auto nevarēja sasēsties.

1958. 7. VIII

Naktot no Raiņa kapiem, gandrīz pie pašas tramvaja pieturas nāk pretī sirma saraustīta veča. Pusvaļ pienākusi, skatās manī, vai Egles kungs. Dodu roku un brīnos, nevaru vēl apķerties, kas viņa tāda. Puslīdz ieskatoties, redzu, tā taču Kalniņa Veronika, mana Elmas bērnības draudzene, Dzirnavas skolotāja Kalniņa meita. Apraudājās. Šai esot lielas bēdas, nekur nevarot miera atrast. Vienīgais dēls vajājotā nedēļā noslīcis. Visu kara laiku izdzīvojis, vācu armijā, izsūtīšanā 8 gadi, visu izcietis, pārnācis mājās, bet tagad aizgājis bojā. Bojā gājušas un labs.

Cik dažus piemeklē smagas bēdas, traģiski pārdzīvojumi. Un ļoti daudz šais laikos.

1958. 7. VIII

Negaidīta sagatavošanās, ko neesi ne domājis, ne cerējis, ne gribējis. Eju uz bibliotēku, te pie Sarkanarmijas ielas pretim nāk Ats Zālīts. Slimošot ar ciņām, bijis slimnīcā uz rentgenu, iešot pēc uzņēmuma. Pagaidi iebraucis Rīgā, braukšot tūlīt uz Siguldu pie brāļa. Bet gribētos drusku parunāties, paieškoties man līdz. Te apreiz pie Engelsa (Staļina) ielas, otrā pusē Ļeņina ielā, ieraugu Munteriņ, ar kuru izsūtīšanā bijis kopā. Zālīts pie viņa aiziet. Es gaidu, viņš taču mani nepazīst, ko es tur, brāli Rūdolfu gan pazina. Nu, tāpat, šis gribot parunāt, kā viņš te. Pagaidām. Izrādās, ka Munters esot atrašanās no Vladimiras, kur vairāk dzīvojot, un

atvaļinājumā uzturoties Latvijā un Rīgā arī iestājās atļauju. Drīz braukšot prom. Pēc pavadījušies, šķiramies, gājām katris savu ceļu.

8. VIII

Pastnieks man pienesa uz galda Blaumaņa rakstu 1. sējumu. Nupat tā no izdevniecības atnesa. Ir gan patīkami tā vaļā lūkoties, ka šajā darbā esi piedalījies. Liekas, tas ne tikai šim klasiķim būs īsti piemēroti izdevums, pa godam.

13. VIII

Šodien izvadīju audžu meitu Veltu uz darba vietu Saldū. Pēc jau turas braši, tomēr atvadoties viņai asaras sariesās acīs.

15. VIII

Pie rakstnieku grāmatnīcas mani uzrunāja tāds pagarš vīrietis brillēs. Nevarēju uzreiz atcerēties, ka tas ir mācītājs Alberts Freijs, kuru labi pazinu savā laikā. Bet citā ziņā vājī pazīmes ir stipri vecāks palicis, lai gan nonācis neizsūtītās. No Sibīrijas esot jau kādu gadu atpakaļ, strādājot kādā tur brāļu draudzē vai biedrībā, kaut kā cauri tiekot. Pats arī ar puiku esot tagad atpakaļ, dzīvojot visi kopā. Solījās kādreiz pienākt bibliotēkā.

20. VIII

Vakar piedalījos prof. Stradiņa izvadīšanā. Pēc [illegible] tās lielākās bēres, izvadīšana, kādas nekad līdz šim padomju laikā nav piedzīvotas. Pat Alfrēda Kalniņa izvadīšanā nebija tāds ļaužu pieplūdums. Visas ielas ap universitāti ļaužu pilnas, mēs tikko tikko varējām izspraukties cauri, lai noliktu pie zārka aulā, kur zārks goda sardzē. Uz kapiem vainagu nesēju rinda vilkusies kādu kilometru gara. Kā cilvēks un kā ārsts šādu cieņas parādīšanu viņš sapelnījis.

20.VIII

Rīgas pils. 3. bibliotēkas vadītāja Preijere uz ielas apturēja un pateicās par labo rakstu par Kaudzītes Matīsu. Šai bibliotēkā visas priecājoties un lasot. Tāpat viena maza darbiniece no izdevniecības grāmatnīcas cildinājusi rakstu, bet jo sevišķi par to pateicās Rakstnieku Savienībā [illegible], pavisam vienkāršs cilvēks, bet rakstniecības cienītājs. Šis rakstu 2 reizes izlasījis, jo Matīss esot ļoti pareizi aprakstīts. Matīss šim patikot, viņa jubilejā ar šo bijis, piegājis klāt un pasveicinājis. Raiņa šis neesot redzējis.

~~Ot.~~ 21.VIII

Bet Valodas un literatūras institūta ekskursija uz Brakiem. Pavisam kādas 22 personas, to starpā arī mākslinieces Alma Ābele un Emīlija Bērziņa. Ērgļos iebraucot, uzkāpām kalnos pie Blaumaņa. Es norunāju pie pieminekļa runu, tad Alma Ābele un Emīlija Bērziņa nodeklamēja vairākus dzejoļus. Pēc pieminekļa būšana braucām uz Brakiem un apstaigājām tur visu vēl reiz.

29. VIII

Vakar izņāca brauciens uz Orlu un piedalīšanās Turgeņeva svinībās. Paņēmu līdz grafiķi Pēteri Upīti, bija patīkami kā ceļā, tā tur svinībās. Orlā iebraucot, mūs sagaidīja un saņēma pati Turgeņeva muzeja direktore Kožuhova un novietoja jaunajā viesnīcā, kurā kādas 300 istabu. Turgeņeva piemiņas svinības esmu jau aprakstījis „Latvijas Jaunatnē" un Izvestijā, kur tās speciāli izpaudīti, tāpēc te sīkāk neatzīmēšu. Svinības patiešām bija grandiozas, ar milzīgām ļaužu masām, visās zālēs, bet kulturāli organizētām. Kā mītiņi, tā sarīkojumi izdevās lieliski. Es nodevu sveicienus no mūsu iestādēm un organizācijām: no Akadēmijas, Rakstnieku Savienības, bibliotēkas u.c., Pēteris Upīts no Mākslas Akadēmijas. Vakarā bija liels bankets, kurā piedalījās, kā man teica, tuvu pie 100 personu. Bija labā gara atmosfēra, jautrība, dažādi joki un — dejošana. Kolīdz mūzika sāka spēlēt, es iemācīju dejot valsi, kas drīz pēc tam griezās visā milzīgā virpulī. Vispār tā teikt pacēla manu jautrību,

Sāpes pieskandinot daudzi nāca un jautāja „Карл Карлович", „Карл Карлович, скажите, каким образом Вы таким молодым сохранились?" Es saku: „Это благодаря моей милой, которая меня на руках носит." Neviens neticēja, ka man 72 gadi, ne, vairāk nevarot būt kā 56. Visas dienas pagāja nemanot. Jo sevišķi skaists bija arī brauciens uz Тургенева agrāko muižu, tagad memoriālo muzeju „Спасское-Лутовиново".

Svinībās bija daudz no Maskavas un Ļeņingradas, un arī no Zinātņu Akadēm. Aleksejevs, Vinogradovs, prof. Ocmans, Eihenbaums, Beļeckis, u.c. No Orlova muzeja nāca 3 pārstāvji.

Es esmu nemākslots, nekur labprāt nebrauca. Pēdējā brauciena nenožēloja, tik jauks tas bija un bagāts skaistiem iespaidiem.

Ir kā Тургенева pasaulē būtu paviesojies.

1958 g. septembrī.

Būtu bāde un tad diezgan daudz ko atzīmēt par pozitīvām vai par negatīvām parādībām mūsdienu dzīvē. Bet nav ne laika, ne drīkti patikas, nav dzīves stabilitātes izjūtas, nav dzīves noteiktas perspektīves, uz ko domu virzīt. Un tā tas paliek.

Bija, ļoti labs, iespaidiem bagāts brauciens uz Auzgerena sirsnībām Orlā. Šo to par to esmu atzīmējis arī vēsē, pastāstījis referātā, attēlojot zinātniskas sesijas norisi Orlā. Bet tas arī viss. Personīgās izjūtas un vērojumi, apsvērumi paliek neatzīmēti. Piemēram, ka krievu sabiedrība, arī komunisti tur Orlā, visumā izpaudās, ļoti nacionāli, pat šovinisti, kas par savi vien domā, kaut uz ārzemēm skaidras ar komunisti klan brālēm.

6.X.

Apmeklēju „Zelta ēpliti" izlozniecībai nodevis, Ziezens vēlējās vasedēt kaut kur kopā ar mani un dažiem redakcijas darbiniekiem. Pa sestdienas sabiedrībuās Rakstnieku Savienībā un stundas 3 aizvadījām jautrās pārrunās un jokos. Bez manis un paša Ziezena bija vēl: Bruno Saulītis, Jānis Medenis, Kārlis Blaus, Jona Lice, Lidija Klaviņa, Elza Grinberga, Daina Avotiņa un Lizma Lāce. Omulības un dzīvības bija pietiekami. Pēc maģenu ļoti vienu darbu un piepūles tāda atpūta ļoti veselīga.

1958. 23. X.

Šodien lapā pienākusi Aleksandra Grīna meita Jenta (vecākā), medic. institūta studente. Kopā reizē ar jaunāko māsu un māti 1949. g. aizvestas uz Sibīriju un tikai 1954. g. visas 2 pārbraukušas mājā atpakaļ. Māte turp mirusi. Jaunākā māsa tagad te braucot uz tramvaja par konduktori. Par tēvu neko nezinot, kur viņš lāgā aizgājis. Apjautājās, vai varētu ko no tēva rakstiem izdot. Teicu, lai sameklē dokumentus un apstiprinās mantojumā, tad varētu izdevniecībā aprunāties, lai gan lielu cerību nav. Šī institūtā gan stipendiju dabūjot.

28. X

Šodien viet Nacio valo Operā satiku atkal pēc ilgiem laikiem veco generāli Peniķi. Bet nu izskatījās gluži vecs saraucies, iet stipri sīkiem solīšiem. Pēmeš no skata vel [illegible]. Nu jau viņš gadu 20 pensijā. Pats vēl strādājot par noliktavu, [illegible] stipri jaunāka par pašu. Drīzāk gribēju pieiet klāt vecajam generālim un aprunāties, bet baidos, ka viņš nejūtas neveikli.

1958. 30. X

Eduarda Veidenbauma memoriālā muzeja atklāšana Kalačos. Rakstnieku Savienība kā pārstāvi komandēja mani, tad pašiem laipi ar Dambergu un Freibergu.

Kalačos vairākas vajpras, kad iebraucu, mani saņēma izplestām rokām. Pat Kultūras ministrijas kungi izsaucās, cik labi gan, ka Jūs arī

Gad atbraucis.

Muzeja atklāšanā runāja Kultūras ministrijas pārstāvji, Dambergs, es un Freinbergs. Jaunajā viesu grāmatā pierunāja ierakstīties mani kā vecāko pašu pirmo. Rakstīju kā no prasības:

Eduarda Veidenbauma dzīve un dzeja pieder tautai. Tā ir nākusi no bagātas rūtas dzejnieka sirds un dziļi skan un atbalsojas latviešu sirdīs visu laiku latviešiem. Ar lielu prieku un gandarījumu apsveicu vienkāršā latviskā gaumē rūpīgi iekārtoto „Memoriālo muzeju" Veidenbauma dzīves un darba vietā. Lai aug un plaukst šīs skaistās kultūras vasarnīcas viņa apmeklētājiem par prieku, par dzejnieka darba slavu.

Kārlis Egle.

Dāvināju muzejam dažas retākas grāmatas par Veidenbaumu.
Muzeja atklāšanā piedalījās ap 150 cilvēku.

1958. 5. XI

Veidenbauma muzeja atklāšana atzīmēta arī presē.

72

Bibliotekā īsi pirms darba beigšanas Zinta Dauge, tagad precēta ar poli Ķešlaka (Cieślak). Kādreizēja Birutas Skujenieces studijas audzēkne viņas Intīmajā teātrī Rīgā, Dauge 1923. gadā, kad šo teātri atvēra, bija jau šai jaunajā Skujenieces trupā. Kā atklāšanas izrādē, tā vēlāk, viņa tēloja zēnu Amalu Rabindranata Tagores „Pasta namā" ļoti sekmīgi, viņas bija izjūta, pievērstos teātrim, varēja izaugt par labu skatuves mākslinieci. Tagori viņa ļoti mīlēja, deklamēja viņa dzejoļus. Prata angļu valodu, tāpēc reiz, īsi pirms Krievijas un Padomju Savienības kara sākuma, paņēma no manis Tagores „The Stray Birds", jo angļu oriģinala te Rīgā nevienam nebija, nebija arī bibliotekās. Un kādreiz, šo grāmatu viņa vilkusi sev līdz pa visu kara posmu, tā esot viņai vēl dzīva Polijā.

Stāstīja arī daudz viņa pārdzīvojusi un vēl tagad ciešot svešuma sajūtu tur. Kad kara vilnis nācis Latvijai pāri, viņa kā daudzi bēgusi uz Rietumiem, ceļā sastapusies ar poli, apprecējusies, palikusi Polijā, un tā nu dzīvojot tur pie Čehoslovakijas robežām. Strādājot par skolotāju, vajadzības gadījumā izpildot arī tulka vietu kā angļu un vācu valodas pratēja, un tā kaut kā sitoties. Dzīve tomēr tur liekoties labāka, bagātāka kā te, tikai visur jaušama netīrība, poļi vispār esot neuzticīgi, slikta rakstura cilvēki, šovinisti, latviešus un citus nīstot, šai mūžīgi ar viņiem jāplēšas. Pēc 15 gadu ilgas prombūtnes tagad pirmoreiz esot dzimtenē, pēc kuras ļoti ilgojusies. Māte vēl esot dzīva, tepat Rīgā. Protams arī viņa priecājusies, ka šī atbraukusi.

73

Kad emigrējis, vai tai nebija bail tādu ceļojumu uzņemties. Ne, viņai ne no kā neesot bail. Tur, Polijā, pie Ortiem, kur viņa dzīvojot, viņa viena pati naktī laikā, tumsā, ejot pa kalnu takām uz skolām un arī pie kāda profesora, kam mācot angļu valodu, tāpat skolās.

Pēc dažām dienām braukšot atpakaļ, lai gan vajadzības neesot, gribētos palikt tepat Rīgā, kas tik tīra un izkopta, ar netīrajām, neglītajām poļu pilsētām nemaz salīdzināt nevarot.

Otrā dienā vēl pienāca, iedāvāju viņai tagad pabeigtu laikā izdotās Tagores grāmatas. Tā šķīrāmies, viņa atvadījās un aizbrauca. Solījās rakstīt, kā nodzīvojusi galā, vai izdosies sazināties ar mūsu izdevniecību par tulkojumu no poļu valodas, kuru arī jau iemācījusies. Bet tā tas palika.

Iepazītos tē un vēlāk ar Tiltu Zeiļe nav rakstījusi, ne mazu, ne izdevniecībai. [illegible] 1960. g. 18. VIII. K.

1958. 29. XI.

Piegājām šodien abi ar Valti Grēviņu pasveicināt veco Andreju Upīti viņa 81. dzimšanas dienā. Izrādījās, ka viņš vēl tīri žirgts, sēd pie galda un cita un labo kāda manuskriptu. Pas ejot no Maskavas, tur izdodot kādu krājumu ar rakstnieku biogrāfijām, prasījuši tam arī, bet šis aizrādījis, ka par viņu tik daudz rakstīts, ka viņš nesas tur vairs vēlā sevišķa klāt pielikt. Pad maskavieši sakombinējuši kaut ko no „Rīta cēlienā", no Grigula u.c. rakstiem, un tas, te nu viņš mocoties ar labojumiem. Manuskripts ar sarkanu tinti lapa ar tik pie jālabots.

Pad viņš stāstīja, ka aizsācis lielāku darbu, gribot tagad uzrakstīt latviešu literatūrvēsturi tādu, kā tagad tu domājot. Reizes pieccas šis jau

līdz šim esot rakstījis un publicējis literatūrvēsturi, bet tur citās konstruktā kaut ko esot citādi vērtējis nekā tagad domājot, kā no attāluma šis raugoties uz visu to buržuazisko, kapitālistisko laikmetu. Tādā veidā šis domājot dažus savus vecos grēkus palabot un noskaidrot. Bet mēs ar Grēviņu, kad runājām uz ielas, abi ļoti apšaubījām, vai viņš to izdarīs, un vai izdarīs tā, kā domā šai brīdī. Upīts paliek Upīts, bet objektīvam zinātniekam ir gandrīz neiespējami. Mazas šaubas jau izteicām arī viņam pašam.

Kā par brīnumu, ne pirms nums, ne kamēr mēs tur uzkavējamies, neviens apmeklētājs vairāk pie viņa neieradās.

Tādam pa ielu ar Grēviņu runājām vēl par Eduardu Smiļģi, kas Rīgas Jaunā teātra 50 gadu atceres jubilejas vienībās Dailes teātrī arī kritizēja savā runā citu referātus un atmiņas, viņu teātra attīstības vērtējumu. Ko palīdz visi tie tukšie, pamatīvie vārdi, ko tagad skandina, ja tie neatbilst vēstures patiesībai. Tā varēja apgūmēt Smiļģa runas saturu. Sevišķi stāvei viņš notačīja uz Rīgas latviešu teātra u.c. noklusēšanu vai nepareizu apgaismošanu.

Smiļģis tomēr ir liela markanta personība, un to nesaredzēt nevienam nav nemaz iespējams. Arī šai vakarā viņš pacēlās pāri visiem.

1958. 5.XII

Biju todien pie Zinātņu Akadēmijas prezidenta J. Peives, zinādams, vai nevarētu tomēr Misiņa bibliotēku atkal atjaunot kā patstāvīgu iestādi. Sak, toreiz bez kādas vajadzības un pamata viņu nolikvidēja un pārvērta par citas, šauri zemāka profila bibliotēkas nodaļu, tā faktiski likvidējot un iznīcinot bagātu nacionālu dārgumu krātuvi, bibliotēku, kas 70 gadus pastāvējusi un tik dziļi iaugusi un iegulusi latviešu kultūrā.

Peive pateica nepārprotami, ka uz atjaunošanu nav ko cerēt, un to motivēja, ka ne sabiedrisko zinātņu nodaļa, ne vēsturniekam nepiekritīs. Pa tad viņu tādam projektam pretestība, paši latvieši vadošie nenovērtē savu kultūras vērtību pienācīgi, ko tad citi vēl lai saka. Vienīgi ministru padomes priekšsēdētājs Vilis Lācis, kā vienmēr, uz šādu jautājumu skatās labvēlīgi un būtu gatavs atbalstīt, ja pati Akadēmija to ierosinātu. Tāpat domā arī sabiedrības lielākais vairums. Pašu vislielāko kļūdu akadēmijas vadošie nevēlas izlabot.

1958. 17. XII

Aizgāju šovakar pie Augusta Giezēna viņa istabiņā, Stabu (Fr. Engelsa) ielā 19–20, kur viņš sarīkoja mazas viesības. Bijām 4 viesi no ārienes: es, Eduards Mellers no Cēsīm, Mārtiņš Rācenis (pensionēts skolotājs), Arturs Breikšs (nogalinātā Breikšu brālis, arī pensionēts), pats Giezēns un Gaiļūza kundze, kas viņam palīdzēja vakarā saimniekot.

Giezēnam 15. decembrī bija 70. dzimšanas diena, par viņu tad uzrakstīju „Liter. un Mākslā".

Meklers Giezenam veltīja savu dzejoļu kladi romantā ar veltījuma dzejoli priekšpusē, latīniski, ka Giezens latviešus saradojis ar grieķiem, dodams labus tulkojumus utt.

Runājām brīvi par literatūru, īpaši par dzeju vispār, ka senos laikos, kad garīgi var uzelpot. Kaut varētu vairāk nodrukāt labas oriģinālas vai tulkotas dzejas!

1958. 20. XII

1959. gads.

Pie agrākā Valtera un Rapas veikala, tag. Centrālās grāmatnīcas logiem, satikos ar Kārli Krūzu. Galīgi sadilis, savārgis, drusku vien vairs maziem solīšiem tipina. Atnācis no Pārdaugavas tāpat apskatīt plauktu un padzert kaut kur kafiju. Nodeklamēja man atkal vienu jaunu triolētu, ko sacerējis beigu gada vasarā, diezgan skumju. Saturu atstāstot tomēr neesam, tas bijis par vientulību un aizgājušo dienu skaistumu. Pašlaik vienu atkal sacerot, bet tā vēl neesot noslīpēta.

Sūrojās, ka daži rakstot aplamības faktus nepārzinādami. Liepājas pedagoģiskā institūta lektors J. Freibergs esot rakstījis par Veisu u.c. Liepājas revolucionāriem 1905. un 1906. g., bet daudz ko notēlojis nepareizi, faktus nepārzinādams. Veiss piederējis pie tā paša pulciņa, pie kura Krūza u.c., to viņš laikam gan nezinot.

1959. 5. I

Tulkotāju sekcijas sanāksme Rakstnieku Savienībā. Apspriež Puškina prozas tulkojumus latviski. Referenti: K. Egle, E. Grīnberga, M. Paula un V. Grēviņš. Pārrunāja manus, Grēviņa un Freinberga tulkojumus. Freinbergu diezgan kritizēja, mani nemaz. Visus tomēr atzina par labiem un nolēma, ka nākamā Puškina rakstu izlasē tie paši jāiespiež.

27. I

Biju Valmierā Kultūras universitātē, kur nolasīju lekciju par Rabindranatu Tagori. Skolas zāle bija pat pārpildīta, ap 120 klausītāju no Valmieras, tuvākas un tālākas apkārtnes, pat no Valkas. Interese par Tagori liela, un lekciju gandrīz 2 stundas noklausījās ar vislielāko uzmanību, un aplaudēja beigās bez mitas. Pēc 5 aktieri no Valmieras teātra nodeklamēja vairāk Tagores dzejoļu no „Dārznieka". Arī tas visiem ļoti patika.

1959. 8 martā.

Sakarā ar Plūdoņa 85. dzimšanas dienas atceri, kas pagāja 9. martā, šovakar no radio pastāstīju atmiņas par Plūdoni Fundamentālās bibliotēkas un Literatūras institūta darbiniekiem. Tas būs iespiestas „Karogā" š.g. 3. numurā. Protams, tur ir tikai atsevišķas epizodes, bet par Plūdoni atmiņu man daudz, būs kādreiz jāuzraksta plašāk.

Veselu virkni Plūdoņa dzejoļu nodeklamēja Nopelniem bagātā skatuves māksliniece Elza Radziņa. Tā starpā arī

Ziedoņa [illegible].
Ziedoņa idille
Pāpolīši u.c.

Tas ieskaņotas arī jaunajā Plūdoņa dzejoļu plašē.

1959. 19. III

Man stāsta, ka Aleksandra Grīna jaunākā meita Ilze, kas braukusi ar trolejbusu par šoferi, kādas katastrofas dēļ, avārijas dēļ, satraukumā un izmisumā nošāvusies. Un tiešām „Rīgas Balsī" ieraugu arī bēru sludinājumu. (1959. g. 61. numurā, 13. martā).

Dziļās sērās paziņojam, ka š. g. 10. martā šķīrās no mums mūsu mīļotā

ILZE GRĪNA
(dzim. 1935. g. 17. decembrī)

Izvadīšana 14. martā plkst. 16.30 no Meža kapu II kapličas (pie ūdenstorņa).

Dziļās sērās
piederīgie

Vecākā meita mācoties Medicīnas institūtā.

1959. g. martā.

Pulksten 2 aizgāju uz Dailes teātri kā norunāts. Priekšnamā Smiļģis jau gaidīja, atnāca arī [illegible] kundze. Tad visi aizbraucām pie Rūda kapa, jo šodien viņa 70. dzimšanas diena. Pienāca arī Rakstn. Savienības vārdā [illegible] Sakse un Dambergs, tad Smiļģis, no Literatūras institūta Sirgone, Kiršentāle, Vaidaune, J. Kalniņš u. c. Pirmais runāja Smiļģis, tad Dambergs. Vienkāršs, bet sirsnīgs pieminas brīdis.

Tad mēs kādi 6 braucām ar taksometra auto uz kafejnīcu „Pie Pingvīniem", blakus Piena restorānam. Tur pakavējāmies vēl labu brīdi Rūdu atcerēties.

Pienāca vēl tur arī Edgars Jūle ar sievu un mācītājs Siliņš ar sievu, kas savā laikā Mūsiņu izsūdzēja (no mājas). Bijis uz 10 Sibīrijā izsūtīts, tagad pārbraucis atpakaļ. Pastāstīja viens otru epizodi.

1959. 29. IV

Biju šodien delegācijā no Literatūras institūta Ati Ķempu apsveikt. Runāja Arvīds Švābe un Mirdza Ķempe. Pateicā lasīja epizodi. Apsveicu arī es personīgi kā draugs.

28. VII

Bijām šodien pie Raiņa kapa. Mazs pulciņš rakstnieku no Rakstnieku Savienības, nolika vainagu, K. Freinbergs teica pieminu to vārdus. Bet tautas nebija nemaz. Tikai pāris kiem ap Jaunākās pļavā un kādas malas pilsoņi, ko godolatā jāla atradusi. Ļoti bēdīga aina, ka tik maz liela dzejnieka atceras. Aina rādīja vēl arī to, ka laikrakstos mācītāji cildina un tēlo Raini par proletariātu, ne vien tautas rakstnieku, bet ne proletariāts, ne citu šķiru pārstāvji, kas vēl aizstāvēsies par viņu tā neinteresējas. Tabata tikai kluptā piemin un lasa viņu kā lielu nacionālu klasiķi, kas pieder visai tautai, jo devis paliekamus darbus ne šķirai, bet tautai.

1959. 12. IX

Mājā Rihards Rudzītis, tāpat vecs izmuļotis. Jūtoties veselībā labi un daudz rakstot agrākā garā. Sūtot rakstus arī uz Maskavu avīzēm un žurnāliem, bet neviens nedrukājot. Teicu, vai tad šis nesaprot, ka visur ir tikai viens kanons, partijas kanons, un kas nosaka, tā jāraksta. Nekas cits ārpus tā nevar parādīties. Bet Rudzītis tik smaida un saka, ka varbūt kas kaut kas nejauši nodrukā. Un tā šis sūtot.

8.X

Savu tuvāko draugu vidū, kur viņam bez manis bija vēl Fr. Menders, Kārlis Eliass, Klāvs Lorencs ar dzīves biedri, mākslinieks Dimiters ar dzīves biedru Viju Artmani, Grēviņu tuvinieki un kaimiņi, Valdis Grēviņš atzīmēja 50 gadu no tā brīža, kad iespiests viņa pirmais dzejolis. Vakarā iesāka Dimiters un dažus vārdus pateicu arī es par Grēviņa dzeju. Bija tas tikai īsu brīdi, kas noritēja ģimeniskā saskaņā, patiesi. Nolasīja arī dažas dziesmas no „Gesta Berlinga" un citas dzejas. Grēviņa pirmie dzejoļi iespiesti kā pirmais „Jaunajās Latviešu Avīzēs" un „Jaunajā Rīgā" 1909. g. novembrī un decembrī ar Gaitnieka vārdu.

Rīgā, 1959. 16. XI

Man nupat piezvanīja no Rakstn. Savienības un Kultūras ministrijas, ka man jābrauc kā pārstāvim uz Elīnas Zālītes vakaru Ogrē. Būšot arī pats Zommers, Žilinskis, un no Muzikālās Komēdijas dziedātāji. No ministrijas un organizāciju jārunā man.

Piemiņas svinības sākās Ogres vidusskolā, kur ļoti patīkams un saderīgs skolotāju kolektīvs. Tur bērniem vispirms runāja Elīnas Zālītes mājas meita Harija, skolotāja, tad atmiņas stāstīja Žilinskis un es. Muzikālā Komēdijas māksliniece Skrodze un Zeiļa dziedāja dziesmas no operetes „Zilo ezeru zemē," Žilinskis pavadīja un arī pats nospēlēja kādus gabalus. Skolā iekārtots arī Elīnas Zālītes memoriālais muzejs, kam atdāvāju—. Muzejam dāvāju no sevis grāmatas un uzņēmumus, kur mēs esam kopā ar Elīnu Zālīti, Rudīti u.c.

Pēc tam sarīkojums Kultūras namā, kur bija sapulcējušies tuvu pie 500 cilvēku. Tur atkal mēs uzstājāmies pēc tam, kad viena no skolotājām bija nolasījusi labu referātu. Klausītāji visu uzņēma ar lielu uzmanību un apmierinātību, laikam reto tādi sarīkojumi šeit ir un vieta atvieldzei. Allaž vairāk tikai propaganda un plātīšanās.

1959.

Nākdams no Bibliotekas pa Dzirnavu ielu, satieku netālu no Veidenbauma ielas mākslinieku Teodoru Zaļkalnu. Saveicinājamies kā parasti, parunājamies un novēlējām viens otram sagaidīt labi jauno gadu. Viņš sūdzējās, ka grūti iet, jo kāja labi neklausa (spieķis un ķeblīts kā arvien līdz paņemts, atsēžoties un atpūšoties). Bet tā ir, ka nekur tuvumā pie mājas neesot taksi, arī pie tālākām stāvēšanas vietām neesot brīvu, un tā nu jāejot vēl uz Mākslas akadēmiju ar visām grūtībām, jo tur neatliekama sēde. Mākslinieks gan stipri sarāvies, var redzēt, ieiet vecuma gados.

1959. 31.XII

1960. gads

Neradu jauku jjūtu gadu maiņa Rīgā. Tehnikas attīstība, cilvēku mantkārīgas un patmīlīgas tieksmes visu ļoti ved pretī traģiskai katastrofai. Pie kā gan laba mūzika brīvrosānās var novest? Jo visu, tautu un valstu vadītāji runā vienu, bet dara citu.

1. I.

Kā izgāju uz Ļeņina ielas, tepat netālu no stūra uz pilsētas pusi, viens no mugurpuses vienādā un uzsitot man uz pleca. Sveiki! Skatos: komponists Žilinskis. Redz, man jānodarbojas ar saimniecību, nāku no tirgus (rokā dažādi iepirkumi). Sieva bijusi slimnīcā, maza operācija, lai gan mājā, tomēr vēl staigāt daudz nevarot. Visu laiku viņa par mani rūpējās, nu man jārūpējas par viņu.

Pēc labu gabalu gājām kopā, daudz runājām, kas tagad pārsvarā notiek dzīvē un mākslā. Nupat Drāmas teātrī no repertuāra noņemtas 5 lugas, starp tām arī Viļa Lāča romāna dramatizējums „Zitam dzimtā". Tai arī pievienojot viens mūzikas gabals, ka neatzīstot arī to. Nekā tu, cilvēks, nezini, vai rītu tev derēs, ko šodien raksti vai komponē. Tik mainīgs viss.

1960. 5. I

Bibliotekā žurnālists Юрий Борисович Борин no „Советская Латвия" ar savu fotografu. Viņam jāraksts vakara avīzei Indijā par Latvijas un Indijas sakariem, it īpaši par Tagori, tagad viņš lūdzot sniegt ziņas par latviešu autoru tulkojumiem un indiešu autoru, īpaši Tagores tulkojumiem latviski. Un atļauts arī mani nofotografēt un dažus tulkojumu izdevumus. Nevar daudz, ziņas labprāt sniedzu, bet beigās bija viens jāļaujas arī nofotografēties.

5. IV

Visa diena vienā steigā un burzmā. Vispirms bibliotekas vadītāja Liepiņa apbedīšana, kā jau tādās reizēs, ar visādām runām un ziedošanām.

Bet tad pie vakara satikšanās ar draugiem no kaimiņiem — ar Kostu Korsaku no Lietuvas un Paulu Aristi no Igaunijas, kuri abi mani vairākkārt meklējuši, līdz dabūja rokā. No kapiem atbraucis, vispirms satikos ar Korsaku un viņa dzīves biedri Galinu Korsakieni, arī lietuviju rakstnieci. Vēlāk bija norunāta tikšanās ar Sudrabkalnu pie viņa Mežaparkā. Aizbraucām visi. Tur pagāja stundas četras, kamēr ikviens izkratīja savu sirdi. Sarunas tikai par literatūru un zinātni, gan par jauno, tagadējo, gan par klasiku. Korsaks kā labs

latviešu literatūras pazinējs, patlaban taisoties sagatavot plašāku darbu par latviešu un lietuviešu literatūras sakariem, par abu tautu brālīgiem kultūras sakariem. Gatavojot arī dažus rakstus par Latviju un latviešiem periodikai. Un tulkojot. Vajadzētu izdarīt, viņš domā, arī studentu un aspirantu apmaiņu, lai Latvijā būtu Lietuvas pazinēji un Lietuvā Latvijas pazinēji. Tas būtu pēc viņa domām ļoti nozīmīgs un svarīgs pasākums. Laiks pagāja nemanot.

Tad no viesnīcā Sudrabkalna atvadījāmies un aizgājām uz „Rīgu", kur viņš mājo, satikāmies arī ar Austri. Viņiem kopējas intereses — literatūra un zinātne. Laiks atkal kādu stundu pagāja nemanot. Prof. Austeru laikā jāsteidzas uz vilcienu, es viņu pavadīju.

1960. 15. VI

Uz ielas satiekot Valdu Grēviņš lūdza, un dažas dienas atpakaļ, pati Grēviņi zvanīja, ka rīt vai Annas, būtu priecīgi arī mani tad redzēt. Ja nebūtu atgādināts, es noteikti būtu aizmirsis un nelikos ne zinot kā pasacīts, jo ne vārda, ne dzimšanas dienu nevaru ievērot, gadās. Bet tagad un paņēmu ziedus utt., aizgāju un Annu Grēviņu apsveicu, ko ierakstīju arī viņas albumā.

Kā lilija lai Jūs vēl ilgi ziedētu
Un visas Valda sirds sāpes un vainas dziedētu.

Kārlis Egle,
Šī vakara „jauno dzejnieku apvienības biedrs".

Izrādījās, ka sarīkotas diezgan kuplas viesības, ieradušies cilvēku 30. — Eduards Smiļģis, Jezups Prasuns, Leons Reiters ar dzīves biedreni, Čakstes mazmeitu Aldonu, kuras tēvu ģenerāli Teppeu labi pazinu jau no Latvijas armijas un vēlākiem laikiem. Vēl pirms emigrēšanas viņš nāca pie manis bibliotekā, palīdzēja papildināt viņam no bibliotekas materialus par latviešu mākslinieku zīmētām grāmatzīmēm (ex libris), par kurām viņš bija sarakstījis un sagatavojis manuskriptā pilnu grāmatu. Kā jo, tā arī citus viņš tomēr paņēmis līdz, bet laba daļa no papīriem palikusi te, ko viņš Čakstes nodot te man bibliotekā, to skaitā arī Rūdolfa Blaumaņa Leontīnei Neserai rakstītās vēstules. Aldona ir ļoti simpatiska, tāda lēniņa, nosvērta, nekāda ausīguma, patīkami pamanāma.

Bija vēl Kampāni, Jezups Prasuns, abi dēli ar sievām, vāsas Grēvinas draudzenes u.t.t. Visinteresantākais bija Jezups Prasuns, spēcīga balss, jautra, dziedāja liriskas un komiskas latgaliešu dziesmas latgaliešu izloksnē, jokoja, visus uzjautrināja. Uzmundināja, un viņi nodziedāja kopīgi „Daudz baltu dieniņu Valdim un Annijai", „Put, vējiņi" u.c.

Pēc ilgiem laikiem tas man bija vienais vakars, kad nebija nebija pie rakstāmgalda jāsēž, un tā es to varēju pavadīt mierīgi draudzīgā sabiedrībā, tā teikt atvilkt elpu.

Ldov. 26-VII

Partijas organizācijas sekretāres Bezmertnovas un zinātn. sekretāra Rancāna lūgts, biju vakar pie Akadēmijas viceprezidenta Valeskalna un pie akad. sekretāra Samsona un kadru daļas priekšnieka Samsona parunāt, lai var direktoru ceļ no mūsu pašu vidus. Ed. Straujš. Solijas bibliotekas darbinieku vēlēšanos ievērot kandidatus apskatot. Nezin Straujš nekas nezols, bet mīl grāmatu, sabiedrisks, lēnīgs, un labāk no pašu vidus tāds nekā no ara kāds nepratējs.

27. VII

Bija mājās pienākusi Birute Leite, dzim. Lente, Veidenbauma mājas meita. Gribot Kalačā muzejā strādāt, lai es ministrijā palīdzot nokārtot. Apsolījos un izdarīšu.

Stāstīja arī, ka bijusi kopā izsūtīšanā ar kādreizējā Druvienas meldera dēlu Osvaldu, viņa sievu un bērniem. Pats nomiris miris, bet pate ar bērniem atbraukusi tagad un Cēsīs viņa apmetusies.

2. VIII

Pienākusi bibliotekā bijušā Kārļa Zariņa meita, vecāka, gribētu no skolas prom, kādā citā darbā Rīgā. Cēsu vidusskolā vairāk kā 10 gadu jau. Pārziņ tomēr palīdzēt nevarēju kaut arī Rīgā iekārtoties.

8. VIII

Biju šodien Kultūras ministrijā un pie paša ministra V. Kalpiņa. Nokārtoju Birutas iecelšanas jautājumu Kalaču muzejā. Runājām par Poruku, par viņa muzeju Druvienā, kas būtu jāvada Madonas novadpētniecības muzeja zobā. Teicu, ka es kā druvēnietis augstu turu Poruku, tas tāpat. Pabrīnējās, ka es no Druvienas, to viņš nezināja.

10. VIII

[redacted]

Tīri negaidot šodien mājās ienācis profesors Ozens-Ķitovskis no Ļeņingradas mani apciemot un parunāties. Viņš ir viens no maniem pirmajiem skolniekiem, apgājis, kad es 1908. g. kādu pusgadu strādāju Alūksnē. Allaž mani atceras. No Ļeņingradas uz Čehiju caurbraucot Rīgā apstājies dažas dienas. Pastāstīja daudz interesanta par Haraldu Eldgastu un Angeliku Gailīti, pie kuriem kādu laiku Vologdā dzīvojis. Solījās uzrakstīt atmiņas.

14. VIII 1960.

Ozens-Ķitovskis bibliotekā. Atstāstīja, ka jaunībā rakstījis dzejoļus un satīru „Latvijā", „Rīgas Avīzē", kalendāros. Nodeva atzīmes par tiem un šifrām, ar kurām parakstīts.

15. VIII

Krūza nomira 28. jūlijā. Esot bijis jaundabūts audzējs iekšās, ārsti teikuši, lai ka tik ātri un viegli miris, ja aizvestu uz slimnīcu, ar zālēm kādu dienu vēl paildzinātu, bet tās būtu liekas mokas. – Tagad nāca ziņas par viņa atstātiem rokrakstiem un grāmatām. Noteicis, lai Rakst. Savienībai nedod. Redzēs, kas nu patiesībā – vai Raiņa muzejs vai muzeja bibliotēka.

18. VIII

Sakarā ar iecerēto Misiņa bibliotēkas jubileju, Arājs domā, ka jāatjauno arī Misiņa vēlēšanās tīrītā bibliotēka kā birža. To izplānojām.

19. VIII

Galva palikusī man pašam tīra, tā vēl liekas, ka domas nemaz nestrādā. Vismaz paslam tā liekas. Agrāk varēju ātri rakstīt un koncentrēt, domas gāja kā mežā, roka līdzi nemācēja tikt. Tagad i galva, i roka kā sapītas. Nez ko gan iesākšu, ja vecuma nespēks pienāks. Pie ieradums mūžīgā darbā, ar steigu vien, pilnā sparā. Un ja nu jājāk nīkt kā invalidam? Brr! Bet cerēsim... Visi to vien saka, ka es izskatoties vēl jauneklīgs, 50 gadu, vairāk ne, ka 73, to netic.

20. VIII

Daļa K. Krūzas literārā mantojuma pāriet pie mums bibliotēkā, t. i. rokraksti. Grāmatas paliek Raiņa muzejam.

20. VIII

Vakar Misiņa bibliotekas un mana goda diena – bibliotekas 75 gadu pastāvēšana un mani 35 gadi tās noorganizēšana par publisku iestādi, vadīšana un darbs tajā. Bet kā ar klātesošo delegaciju runām, tā ar rakstveida apsveikumiem no tuvuma un tāluma, tā zīmējās pilnīgi tikai uz mani godināšanu. Pa tas atspoguļojās arī rakstos presē. No visām runām skanēja, ka Misiņa bibliotēka kā tāda bez manis nav domājama, tāpat kā es bez viņas, kas ar to saaudzis. Un tas ir pareizi. Šai bibliotekā ieguldīti divu cilvēku mūža labākie gadi: pirmie 40 gadi Misiņa, un šie 35 gadi mana mūža.

Apsveicēju un viesu bija tāds pieplūdums, ka vasarnīcas telpās visi netika iekšā, gaiteņos un kāpnēs drūzmējās, un daļa bija spiesta iet atpakaļ uz mājām.

Vakara programa bija vienkārša, bez oficiala rakstura, mājīgas, par ko apmeklētāji jo sevišķi priecājās. Un arī apsveikumi bija tik vienkārši un sirsnīgi kā kādā ģimenē. No visām pusēm dzirdu, ka tas bijis apbrīnojami labi noskaņots latvisks vakars, kurā pienācīgi pacilināta un godināta latviešu kultura. Ziedu jūra bija tik liela, ka tos salika lielākiem blāķiem. Un dāvanas man, arī bibliotekai: grāmatas, adreses, raksti, visi ar cildinošiem veltījuma vārdiem. Tas bija man un manai mīļai Elvīrai, kura nebija gan klāt, bet bibliotekas labā ļoti daudz darījusi,

vislielākai gandarījums. Arī sabiedrība līdzīgi palielinājās par šīs literatūras lielo vērtību un nozīmi latviešu kultūras attīstībā.

20. IX 1960.

Bibliotēkā Paula Jūrbule un Rob. Bilmanis, „Domu" redaktors, kas kādu laiku bijis arī ieslodzīts. Atnākusi apjautāties, vai Misiņa bibliotēkai varētu nodot grāmatas, kas saglabājušās. Atnesusi līdzi arī dažas bildes, to starpā arī P. Rozentāla.

Jūrbule deva Antoloģija par 1905. gadu un vēlāk. Arī par Leontīni Ūsiņi, ar kuru pazinusies. Tā bijusi referējusi Hermanī Asarā (nevis Jāņi, kā daži aplam saka), tomēr precīzāk ar viņu nav gribējusi, jo viņa bijusi stipri jaunāka. Izteikusies, ka Blumanis viņu cienot kā rakstnieku, taču sirds pie viņas nesienoties. Tā viņu attiecības tikušas arī izjaukušās. Solījās uzrakstīt. Redzēs.

26. IX

Bija Zin. Valodas un literatūras institūta zinātniskās padomes sēdē, kur apspriedā un koriģēja nākamā gada zinātniskā darba plānu. Pārrunas radās vairākos jautājumos. Tā, piemēram, jautājums par dažas teorijas līdzība formulēta tā: sociālistiskā reālisma pamatjautājumi, un kā īpaša problēma tur ietilpināta arī poētika. Tam nevarēja piekrist, tāpat arī vairāki citi, tāpēc tā iedalīja jauna nodaļā: literatūras teorija kā tas ir pareizi.

Sēdes sākumā godināja divus vecos, kas aiziet pensijā, gan daļēji uz mājām, ne labprātīgi: prof. P. Dāli un K. Krainbergu.

28. IX

Mirdza Ķempe jubilejā mani apsveica ar skaistu dzejoli. Viņa guļot slimnīcā un turpat to uzrakstījusi un atsūtījusi. Kad iznāca no slimnīcas, aizsūtīju ar pateicību viņai rožu pušķi. Tagad viņa par to sirsnīgi pateicas, jo rozes viņa ļoti mīlot, un piecēlusies, tās toreiz saņemdama, tās ilgi smaržojušas uz viņas galda. No Latvijas laikiem viņa arvien satiekas ar mani atklāti neliekuļoti. Toreiz viņa dzejoja spēcīgas dzejas pilsoniskā garā, kuras tagad pieminam ar labpatiku.

Runājām par V. Metjūgu, ar kura atraitni viņa sarakstoties. Stāstīja viņa vēl, ka sūtot grāmatas emigrantiem. Nupat aizsūtījusi „Gāju putnus" Andrejam Eglītim, Anšlavam Eglītim u.c. ~~[illegible]~~ Zviedrijā, kas uz turieni grāmatas aizejot, bet no turienes, kas sūtītas, šai rokās nenākot. Žēlojās, ka nevarot daudz strādāt, vāja sirds, un viņai veselība vāja.

11. X 1960.

26. augustā nosūtīju recenziju par Tagores kop. rakstu jauno izdevumu un šodien gan saņēmu honorāru par to.

12. X

Es būtu tīri vienaldzīgs, ja nebūtu šo steidzamo literāro darbu. Dzīve tīri kā pa jokam ar tiem apzīmējumiem, es negribu it kā nemaz pamanīt, ka jau 74. gads. To apzinoties, tagad dažbrīd uznāk tādas nīgras sajūtas, ja padomā, ka jau 74 gadi, un ka nu strauji tuvojos šim noslēgumam. Nekādi negribētos nonākt tādā stāvoklī kā Zeltmatim, Birznieka-Upītim, Endzelīnam, kad tie vairs nevar vairāk kā dzīvi miroņi. Kad beidzas darba spējas, lai izbeidzas arī mūža gājums.

21. X.

Latvijas Valsts izdevniecības direktors P. Bangžis izsauca pie sevis, sakarā ar J. Jaunsudrabiņa vēstuli, kurā viņš raksta, ka savu kopotu rakstu kārtošanu un rediģēšanu uztic Kārlim Eglem, tam lai esot viņa noteikšana, ko likt kopojumā, ko ne, ko svītrot un kā ne. Atsūtījis man arī 2 savas jaunākās grāmatas, bet tās man nav pieņemamas. Viena no tām esot viņa rakstu bibliogrāfija. Par rakstiem konkrēti vēl sākšot sarunāties nākamgad.

24. X

No mazmeitas Martas dabūju ziņu, ka 19. oktobrī Druvienas Mazvecsaulītos pie sava brāļa dēla Jāņa Pomuka 84 gadu vecumā mirusi Pomuku Jāņa (Apsīša) māsa Anna un 21. oktobrī arī brālis Kārlis, 86 gadu vecumā Druvienas

Saltupā, kur viņi bija kolhozniekos. Anna dzimusi Druvienas Pēdeļos 1876. g., bet Kārlis turpat 1874. g. Dzīvo vēl vaļiek Druvienas Mazvesmandzos jaunākā meita Emīlija Ancāna. Abi ir miruši, viņi arī apglabāti Druvienas kapos.

30. X

Šodien Krišjāņa Barona 125. dzimšanas dienas atceres. Man Rakstnieku Savienības sekretariāts uzdeva runāt pie Barona kapa. Aizbraucām: es, J. Niedre, J. Vanags un Lielajā kapos. Par runu vārdā ta tovar nes, un tā arī bija vajadzīgs nezagaidītajiem, nebija apjomīgi. Pēc as nomnazju maju piemiņas runu. Pa to laiku sāka lasītājs Literatūras institūta un folkloras darbinieki ar E. Sokolu priekšgalā, Raiņa muzeja darbinieki un arī daži citi. Man runa bija jāatkārto. Pēc tam runāja E. Sokols.

Vakarā kopā ar citiem uzstājos arī zinātniskajā sesijā Baronam par godu. Nolasīju referātu: Kr. Barona bibliografiskais darbs. Bija arī raksti presē.

31. X

Šodien meita ~~[illegible]~~ Gunta piezvanīja man uz biblioteku, ka miris viņas tēvs, mūsu draugs Rihards Rudzītis ar infarktu. Pie vakara abi ar Elzi aizbraucām pie atraitnes Meža parkā, Stokholmas ielā 59, kur nelaiķis gulēja savējo apraudāts. Miris esot ar infarktu. Izsūtījumā izmocījies, slims no turienes pārnācis, šeit gadus esot atlabojies, taču sirds vājums tad uznācis, un aurots asins izplūdums. Bijušas lēkmes, bet viņš arvien izturējis un arī strādājis.

Pirms šorīt uzrakstīju nekrologu. Ārsts, arī draugs Kalniņš, kas viņu ieteicis, tomēr glābt nav izdevies. Šodien no rīta sirds beigusi pukstēt.

Apglabāšanu bija nodomājuši izdarīt 8. nov., es tomēr atrunāju, ka ne agrāk kā 10. Jo citādi nebūs paziņots. Bet 9. XI varēs paziņot „Rīgas Balsī", bet vairāk tā arī palika.

5. XI

Bibliotekā Saule-Sleine, ļoti satraukta stāsta, ka Uldis Ģērmanis ar savu kompozīciju, tagad Rīgā, Sudrabkalna māsu no M. Grīnmaņa, izturoties nepieklājīgi un cietsirdīgi, šis nepielaižot viņu pie Sudrabkalna. Šis nezinot, kas ar viņu tagad un kā viņš jūtas Kokmuižā. Ko lai darot?

Pēc, lai nosūta no Akadēmijas puses prof. K. Rudzīti veselību pārbaudot, tad esot noskaidrots, ka u. Jelgavā prof. Valeskalnam.

25. XI

Gribēju pie Rudzīša kapa teikt dažus vārdus, tomēr nolēmu labāk to nedarīt. Man arī atraitnei teicu, labāk paglabāt [illegible] manam. Pie arī bija. Pillai mūzika un Almas Ābeles Rudzīša pašā u.c. dzejas deklamācijas un mūzika. Ļaužu bija ļoti daudz, varbūt vai pat 300.

Manas runas saturs būtu:

Mīļie draugi, tā ir apstājies lielas skaistas dzīves pavediens, ir beidzis pukstēt sirds, dziļas mīlestības pilna sirds, dedzīga sirds mīlestībā pret savu dzīves biedreni, kas vienmēr degusi viņam līdz dzīvē un darbā, mīlestībā pret savām meitām, pret draugiem, un dziļā mīlestībā vispār pret cilvēku, pret cilvēci. Un ja kas tā mīl, tas nevar būt citāds kā miera un taisnības draugs, kāds bija arī Roberts Rudzītis.

Pie ir apstājies un drīz ar velēnām aizklāsies bagāts un daudzveidīgs gars, kas nekad nesnauda, bet vienmēr radīja jaunas garīgas vērtības. Līdz pēdējai dienai, viņa spalva nav izkritusi no rokām, apliecinādams pagrieziem savas domas un jūtas, savus uzskatus. Mēs pazīstam viņa dzeju, viņa apgarotos ceļojumu un filozofiskos rakstus, pazīstam antīkās un modernās dzejas tulkojumus, to starpā Tagores tulkojumus, pie kura mēs abi turējāmies un vēl šinī dienā sagatavojām jaunu grāmatu.

Pagājuši jau 40 gadi, kamēr sākās mūsu sadarbība un

draudzība, kas valdījusi abu starpā visus ilgos gadus. Ar viņu aizgāja vēl viena cildena aizgājēja īpašība — garīgs stiprums, liela kultūra. Mīlestība, dziļa kultūra, gara stiprums, — tas viss apvienojumā viņa raksturā rada jauko dzīvi, tas lai gaismo viņa ceļu arī citā esībā iegūt, kam viņš ar visu savu būtni ticēja — Saldu dusu!

10. XI 1960.

Biedrs Rungainis, kas dzīvo Stokholmā un apciemojis arī dzejnieku Frici Dziesmu, atveda viņa sveicienus un grāmatas un ģīmetni ar veltījuma ierakstiem.

Bendrupe, Mirdza.

Elza Pongu. [Stāsts]. Vācijā, 1949. 40 num. lpp., ilustr. 16 cm. 5000 eks. [Pārdrukājums no Latvju Mēnešraksta].

Veltījums:

"Latviešu grāmatniecības lielajam kopējam bibliotekāram Kārlim Eglem dziļā cieņā. Fr. Dziesma. 16. X. 60. Stokholmā."

Fricis Dziesma. [viņa ģīmetne]. Veltījums:

"Lielajam bibliotekāram Kārlim Eglem pateicībā lielā cieņā un draudzībā. Fr. Dziesma. 1960. 14. oktobrī. Stokholmā."

—

Biju pie Andreja Upīša, pasveicināju 83. dzimšanas dienā un pieminēju, kā arī Jānim Jaunsudrabiņam nupat 25. augustā palika 83 gadi. Ak tā, teica, es gan vairs neatminos, kura dzimšanas diena pienākusi man. Kad Rūdolfs bija, tas arvien taisīti man atgādināja un tad es vienmēr zināju. Tagad nu, kad Jūs pasakāt to, man jātic, ka 83.

Kad izgāju, neviens vēl nebija bijis un nebija arī neviena puķīšu. Bet drīz vien ienāca P. Pētersons no Drāmas teātra ar savu mazo meitiņu un apsveica Upīti. Tad noturnājām gandrīz stundu. Upīts nemaz negaudās, neteica mums runāt, bet viens runāja, dažādas epizodes no dzīves atcerēdamies. Kā reiz viņš ar manu brāli Rūdolfu vienā kabatā gekojuši Kārli Jēkabsonu, kā godīgi pasmējušies pie glāzes alus vai ūdeņa, bez skandaliem, ne tā kā tagad, „Karoga" jubilejas skandalā, kur Meļinovskis-Melnis ar Lagunovski u.c. pārvērtušies tīri vai par lopiem, kā Krauklis sam pastāstījis. Protī, tai vakarā Rakstnieku Savienībā jubilējot tā sadzērušies, ka Meļinovskis un Lagunovskis vairums gribējuši plēkaut, tīri vai miličiem bijuši jāņem palīgā. Kalpiņam, Kultūras ministram, uzgāzuši žurpas vai citu blodu uz galvas, viņš nevarējis vaļā, Zigmontei pārsitusi galvu raunot no krēsla pret klavieru kāju, viena ar Meļņevskaja sakērusi un nesusi uz 27 pagrabtelpām, lai kam lai izpraktos utt. Tāpat Klausīties briesmas. Nu it kā Meļinovskis jau atcelts no savām amatiem,

izpletšot lasītam arī no Rakstn. Savienības un partijas. Par visu to es nebūtu nekā dzirdējis, ja nerastu tagad no Upīša. – Arī kāda „Agjunāa", kā Upīts sacīja vēlāk, izplānojis vienu viesnīcu, tam ar draudot tas pats. Jā, Maļinovskis un Laganovskis vēl it kā apdraudējuši lielo logu, kas deputātiem taisītos maksājot, un ne būšot jādarītā.

Kad Upīts sarunā iemetas par dramatizējumiem, kas esot vāji, kā tagad vēl Tolstoja augšāmcelšanās dramas teātri, esot viņš no kritikām un skatītiem varot apriet. Sacīju, ka es varējis noklausīties lielajā jubilejas dienā tikai vienu cēlienu, un jāatzīst, ka vispār tas ir vājākais dramatizējums. Bet es sacīju, mums latviešiem te ir cita interese klāt. Jo romāna sižets nāk no Jelgavas, Bidzeņa, romānam patiesu notikumu pamatā. Un to raksta savās atmiņās Anatolijs Fedorovičs Koni, un pastāsta, ka viņš Tolstojam nodevis tiesu aktus par gadījumu, kāds izmantots šai romānā. – Upīts sacīja, to gan viņš ļoti labi nezinot zinājis. Tas ļoti interesanti esot. Tad pastāstīju vispirms tuvāk. Jā, Koni esot gudrs vīrs, labs literatūras izpratējs un apcerētājs, ko viņš esot lasījis. Sacīju, ka par Tolstoju viņš uzrakstījis lielisku gabalu. Ja atmiņa nemaldos, sacīju, Latvijā grāmata iznākusi, kad Koni miris, laikam esmu arī to apgādi pilnvarojis, rakstot par Koni.

Sam pašai Upīša dzīves beigās, kā tad tik maz apmeklēja, kā Bokle, tik daudz. Jā, tie jau nekādu viesību nedarīja un mājās viņiem neaicināja, jo nu tādi kā mēs, kadreiz jāmeklē. Visas vēstules un Maskavas vēstis saņemot turpat Rautmiella Saviesībā.

Šodien izgaids tieši, ka Upīts tiesas vēl dzīvs. Runāja un smējās, kad es ko jokojot pateicu, bet nikns. Bija ienācis arī viņa dēls Kārlis citās istabās. Kad nācām ar Pētersonu laukā, tikām Valdi Grēviņu. Pas tad palika aiz mums. Bet cita neviena nerādījās.

5. XII

Dažas atzīmes uz atsevišķām lapiņām palikušas savā vietā neierakstītas. Atzīmēju te.

—

Šodien bibliotēkā pienācis Fricis Rokpelnis, kas gan man vienmēr draudzīgs, lai gan mūsu uzskati dažādi. Atnesis man savu jauno grāmatu „Rudzu maize" ar sirsnīgu veltījuma ierakstu. Katrs jaunais viņš tomēr ir īpatns, maz liet ar skepses, ar humora un satīras piesitienu par sadzīves un politiskiem tematiem. Uzskatījām Mičurina nozīmju, noziedzīgās, un paraudzījumiem.

1960. 24. IX

Cilvēki joprojām paliek individuālisti, pat komunisti, nevar iedzīvoties kolektīvismā, bet joprojām cenšas, lai kaut kur, kur vien var, iekārtotos par sevi, nevis tikai kopā barā, i darbā, i dzīvoklī. Zagdami krādami daudzi nelegāli materiālus un noteiktos pašu pieliekdami amatnieka darbus, lai tikai uzceltu tādu būdeli, kur var justies par sevi, nost no citiem. Tā arī Augusts Pētersons, kādreizējais apgādn. „Zelta grauds" īpašnieks, tagad tipogrāfijas darbinieks. Jūrmalā, pretim Asaru stacijai, uzcēlis sev divstāvu māju, vēl nav gan gatava, kur pašam un dēla ģimenei dzīvot, jo Rīgas dzīvokļi esot pilni ar ienācējiem svešiniekiem, nevarot vairs vairs glābties. Vakar ar J. Magoni bijām pie viņa un apskatījām visu. Kaut nav vēl īsti gatava, tomēr var jau redzēt, ka nebūs slikti dzīvot. Pētersonam blakus, zem tā paša jumta, ēkas otrā galā sev ceļ Konstantīns Karulis.

Un tomēr neapskaužu viņus, sevišķi tagad, kad visus īpašumus sociālisms tiecas izputināt. Man nekad nav bijis tieksmes uz privātīpašumiem, tāpēc neesmu neko zaudējis, ne arī cietis. Un laimīgi līdz šim esmu saglabājis dzīvokli sev un ģimenei komunālā ēkā un varu būt apmierināts. Daudzas nagas rūpes un nepatikšanas tā man atkritušas.

1960. 25. IX

Mājās no bibliotekas nākdams, satiku vecjaunu Augustu Ģiezenu. Viņam nemaksājot vairs pensijas, jo esot līgumi ar izdevniecību par Aristofana lugu tulkojumiem u.c., par ko saņemšot honorāru, to no pensijas atrēķinot. Runājām par tagadējo jukušo laiku, kad ne iekšienē, Padomju Savienībā, ne ārienē nav nekādas skaidrības. Dzīvei tā nevar saskatīt pietiekamu [?] punktu un jēgas, kas īpaši jaunatni sabojā, padara morāli nestabilu, vētīgu [?].

Pēlāk, satiku Austru Dāli. Vaņiņš [?] dažas dienas atpakaļ bijis pavisam vājš. Sirds vājums un nespēks [?], gulēt viņam gribējies [?]. Viņa kundze [?] arī pastāstīt, ka Birznieks-Upītis pavisam sakritis, ievietots slimnīcā. Ir jau arī gadi: drīz būs 90. Tad jau nav vairs nekāda prieka par dzīvi.

Ogrē. 31.XII

1961. gads.

Klusi pienāca un klusi kā parasti mums arī pagāja Jaunais gads.

2. I

Jau pašā gada sākumā aizgājēji. Vai tas nozīmē, ka šogad daudzi nomirs, ko pazīstam?

E. Birznieka-Upīša pavadīšana. Latvijas Universitātes aula pārpildīta, un vēl lielā pulkā ārā, kas netika vairs iekšā. Kopumā ap 2000–3000. Pa [illegible] daļai [illegible] vārda, kas tādos gadījumos atnāk. Rakstnieki, mākslinieki, žurnālisti un folkloras darbinieki.

Izvadīšanu teica A. Grigulis, samērā labi, īstā mācītāja balsī, pārāk ar sociālisma vēstījumiem. [illegible], žēl, ka šis nav teoloģiju studējis. Būtu otrs [illegible]. Pie [illegible] balss, dikcija, runas [illegible] un intonācijas.

Bijām arī kapos, [illegible]. Arī tur ļaužu pulki. Birznieka-Upīša vārds tomēr ļoti ievērojams tautā.

4. I

No mūsu ārlietu ministrijas šodien man paziņojums, ka man tur esot pienākušas no ārzemes grāmatas, ko no Zviedrijas no Fr. [illegible] vedis B. Rupeiks. Protams, man tas nepatīk, jo [illegible] draugos ar ārzemēm nevajag būt, kā to prasa padomju pilsoņa nostāja. Tomēr aizgāju.

106

Izrādījās, ka tur tikai dažādi ielūgumi un dziesmu lapiņas gabalu desmit un pāris šīkas brošūras.

Ministrijas ierēdnis runāja arī, ka būtu jāliek dabūt mājās Jānis Jaunsudrabiņš un Pēteris Ērmanis. Māja vērtēdams gādāto par bēgšanas ceļu un nodrošināt viņi arī dzīvi te. Redzēs, ko viņi atbildēs.

Otrd. 12. I

Bija maza Jāņa Zālīša atcere pie atraitnes Noldas Zālītes, ko viņa bija sarīkojusi sakarā ar Zālīša rakstu izdevumu. Maza, intīma sanākšana, kur klāt bija tikai Teodors Kalniņš ar dzīves biedri, Jēkabs Vītoliņš ar dzīves biedri, A. Ķeniņš ar dzīves biedri, Zalamane no izdevniecības un grāmatnieka J. Ropes atraitne, kā arī kritiķe S. Stumbre. Ķeniņš nolasīja Zālīša piemiņai veltītu dzejoli. Vienkārši un mājīgi tā pagāja Zālīša atcerei veltītas pāris stundas.

Pk. 12. II

Šaipus Brīvības pieminekļa satiku veco Pēteri Dindonu. Abi bijām priecīgi pēc ilgāka laika atkal sastapties un ka joprojām turamies. Runājām, ka būtu vēl reiz jāaizbrauc uz Pietālavas Odzienu un jāapskata vietas, kur jaunībā staigājām.

13. I.

No Ērgļu 7-gadīgās skolas iebraukusi direktore Anna Glanda. Viņai nevarot dabūt Blaumaņa ģīmetnes. Šo skolu vē gribot nosaukt par Blaumaņa skolu, jo Blaumanis tur mācījies toreizējā Rubenes skolā. Tad sagādāju ģīmetni un uzdāvāju.

1961. 4. III

Šodien tepat Latvijas Akadēmijā Arturs Ozols, ļoti spējīgs un nopietns zinātnieks, aizstāvēja filoloģ. zinātņu doktora gradu. Ar 21 balsīm vienprātīgi viņam šo gradu piešķīra. Bija klāt ap 500 cilvēku, pēc tam kādām 150 personām Ozols deva mazu kafiju Rīgas viesnīcā.

26. IV

Šovakar plkst. 11. vakarā bija manas lentē uzņemtās runas pārraidījums par R. Tagori Rīgas radio — Latvijā un ārzemes latviešiem. Pastāstīju arī par Tagores darbiem latviski. No vairākām pusēm dzirdēju labas atsauksmes, kā par saturu, tā izrunu, kas klausījušies.

7. V

Vairāk kā mēnesis man pagājis gandrīz tikai ar Tagori. Lielais sarīkojums Latvijas Universitātē 26. III ar manu referātu par Tagori, raksti avīzēs un žurnālos, referāti bibliotekās u.c., tas viss ir prasījis daudz piepūles un spēka sasprindzināšanas. Bet Tagore man vistuvākais austrumu autors un tam es labprāt daudz ko ziedoju.

8. V

Nolasīju šodien nelaimīgajiem dzīves pabērniem – neredzīgajiem Neredzīgo institūta referātu par Tagori un viņa dzeju, bet māksliniece daiļrunātāja Elza Radziņa nolasīja Tagores dzejas. Jāpabrīnas, cik daudz tomēr vēl visās neredzīgajos dzīves prieka un dzīvotgribas.

8. V

Vakar Rīgas pils. 3. bibliotēkā bija ap 50 cilvēku, visi ļoti lieli Tagores cienītāji, kuriem referēju par Tagori. Bija visi sevišķi pacilāti. Daiļrunātāja Elza Radziņa nolasīja Tagores dzejas un prozas gabalus. Mūs apbēra ar ziediem.

12. V

Šodien Meža kapos apglabāja Jāni Medeni. Pavadītāju bija samērā maz, ap 2-3 simti. Bija jau arī nomaļus, puslīdz pieticīgi, vienkārši. Dziedāja operas koris, viena soliste, Alma Alde un vēl viens vīrietis daiļrunāja Medeņa dzejas. Atvadu runu ļoti labi teica V. Meļķisonskis-Melnis, cildinādams Medeni kā lielu dzejnieku, kas centies pa jaunajā laikā iejusties. Pie kapa runāja E. Sokols. Tas arī viss būtu labi. Bet traki nejauku iespaidu atstāja tas, ka pie zārka bija vecā sieva, nosirmējusi, nerunīga, ar abām meitām, turpretim

jauna sieva – nervoza, ārišķīga, uzkrītoši nonosāta. Nekādas Atgās.

13.V

Atnesu krājuma lietā par Blaumani lūgumu pie Kult.-ministra V. Kalpiņa. Viņš pilnīgi tāda krājuma izdošanai ir domā, ka varēs to izdot. – Arī par Poruka Prēdeļiem ieinteresējās, tikai jautās, vai tur izdosies ko panākt.

17.V

Vakar bibliotekā pienākusi kāda maza večiņa, Smola Alvīne, gandrīz pusraudādama sacīja, vai drīkstot personīgā lietā mani uz kādām minūtēm traucēt. Sak, lūdzu.

Jūs jau mani nepazīstat, bet es gan Jūs pazīstu, tāpat kā daudzi citi, ko lasa Jūsu, pazīst jūs no jūsu rakstiem. Es arī jau gadus 15 lasu, ko jūs rakstiet, un man ir liela uzticība pret jums. Man ir viena patiesas biedra vēstuļu paka, lodiet vadonu, ko ar tām lai iesāku. Gribētos, lai tās saglabātos. Tās ir Sietiņsona vēstules. Sava vīra, no lodiet mūsu rokrakstu sektorā, lai tur glabājas. Ļoti labprāt, ja tā varētu. Sak, kā nu, jo es tur esmu milzīgi daudz savācis. Pa nodevām Vītkā, lai glabā sektorā. Pate Smola pieraudzīja, ka pirms autora nāves nedrīkstot nevienam dot ne lasīt, ne izmantot. Sieviete spriežot apmierināta, no rakstiem redzot un arī tagad, ka es esot godīgs latvietis. 17.I./1961.

Šodien pie manis bija profesors Anatolijs Ksenofontovičs Petrovs konsultēties par Rabindranatu Tagori. Viņš, tāpat kā citi Maskavā, uzskata mani par lielu Tagores speciālistu, lielāku kā patsevi, lai gan es domāju otrādi – ka viņš pedagoģiskos jautājumos ir lielāks speciālists par mani. Viņš pieiet Tagorem no pedagoģijas zinātnes viedokļa, bet es ienkārši tikai interesējos par Tagores skolām un viņa uzskatiem audzināšanas jautājumos ciešā sakarā ar viņa dzeju. Pārrunājām viņu vairāk kā stunde. Viņš apjautājās, ko atrakt par Tagori un ko es viņam varētu palīdzēt, es atrad – ko es varu. Apsolījām nosūtīt dažas grāmatas, kādu Maskavā neesot. Viņu ļoti interesēja mans raksts žurnālā „Padomju Latvijas skolā" par „Tagori un viņa skolām". Lasīšot Maskavā to pārtulkot.

1966. 31. VII

Students Lībietis no radiofona. Prasa interviju par Tagori, lai as to ierunājot magnetofonā. Piekritu, un sarunu sākas.

Stud. Lībietis. Jums ir lieli nopelni Indijas un it īpaši Tagores popularizēšanā Latvijā. Sakat, lūdzu –

1. jautājums. Kā un kad Jūs sākāt nodarboties ar Tagori.

Atbilde. Indija ar savu seno augsto kultūru, īpaši tās

literatūru man valodnieciski jau zin. Bet jo sevišķi tuvs man kļuvis bengāļu rakstnieks Rabindranats Tagore, kuru daudz esmu tulkojis, par kuru daudz esmu rakstījis. Esmu studējis un pētījis visu bengāļu literatūru.

Tagori ļoti mīl Padomju Latvijas lasītāji, taisni Padomju laikā viņa darbu tulkojumi iznākuši sevišķi lielos metienos, proza un dzeja — 30 un pat 40 tūkstošu eksemplāros.

2. jautājums. Strādājot tik daudz un ilgi ar Tagori, varbūt Jums ir nodibinājušies sakari ar viņa dzimteni.

Atbilde. Taisni uz šī pamata man izveidojušies cieši un draudzīgi sakari ar Tagores dzimteni, īpaši ar viņa mūža darba vietu Šantiniketanu, kur tagad izveidots Tagores memoriālais muzejs Rabindra-Sadana. Šai muzejā arī uzkrāts viss, kas latviski tulkots un rakstīts par Tagori, ko esmu visu turp nosūtījis.

Muzeja vadītājs prof. Kšitiš Rojs biļetenā Visva-Bharati augsti novērtē šos sakarus ar Padomju Latviju un pateicas par bagātīgo kolekciju, ko saņēmis no šejienes.

3. jautājums. Varbūt Jūs mums pastāstītu, kā norisēja Tagores 100. dzimšanas dienas atceres atzīmēšanas svinības Rīgā un ārpus tās.

Atbilde. Par Tagores 100. dzimšanas dienas atceres atzīmēšanu

11²

Padomju Latvijā rīkojās Padomju Latvijas Rakstnieku Savienība sadarbībā ar Vispasaules Miera Padomes republikanisko komiteju. Atceres atzīmēšana noritēja ļoti jauki un jūsmīgi ar sarīkojumiem un rakstiem presē. Izdevumi ar rakstiem, kā arī ziņas par sarīkojumiem nosūtītas uz Maskavu Tagores jubilejas komitejai. Jubilejas komitejas sekretārs doc. J. Čelišovs atzīmē, ka radošās aktivitātes ziņā Tagores piemiņas dienu organizēšanā Rīga ieņem trešo vietu Padomju Savienībā, t.i. Maskava, Ļeņingrada un tūlīt nāk Rīgā.

A. [illegible] Paldies par interviju.

Tai pašā dienā radiofons plkst. 9 vakarā to visu arī noraidīja.

1961. 15. VIII

Vesela partija rakstnieku šodien bijām saldumu fabrikā „Laima" satikties ar strādniekiem, ap cilvēku 30 rakstnieku, to skaitā J. Niedre, Ž. Grīva, A. Sakse, A. Lejāns, D. Zigmonte, R. Ezera, I. Bērsons, u. c. citi. Iepazinušies ar iekārtu, darba procesiem, apmeklējām strādnieku un strādnieces pie darba. Vairāki rakstnieki [illegible] lasīja savas dzejas.

1961. 19. IX

ZA Valodas un literat. instit. zin. padomes sēde. Starp citu, ievēlēja Biogrāfiskās vārdnīcas redkolēģijā: H. Bendrus, E. Sokols, K. Egle, K. Kundziņš, V. Zabrenko. Es gan visu laiku arī ārštatu pirmais plašs konsultants un esmu ļoti daudz norādījumu un datu devis.

29. IX

Papriekš lasīja pie Kārkļezurga mana vecmāsa Alma Braslipa, kolhoza Druviņi bibliotekāre. Gūlējā un arī pamanījās ļoti valsirdīgi un jaunīgi. Bieži mēs abus ar Elmāru iedomājāt, kad viņa nāksi bibliotekā un rīkojāji tik detsīgi darbā. Esot priecīga, ka tagad satiksi mani un pārā tādus pamanījusi.

9. X

Biju pie Andreja Upīša viņa bibliogrāfijas lietā, nosēdējām stundas pusotras. Viņš ļoti grib, lai bibliogrāfiju sataisa, lai viņš pats arī, kā mēdz, vēl pirms nāves dabūtu apskatīt, ko tad un cik viņš īsti pierakstījis. Ja vienai nesaslims mums abiem ar manu Elmāru, būs gan jāsataisa.

30. XI

114

Ļoti noderīga prozas un dzejas sekcijas kopīgā sēde Rakstnieku Savienībā par tēmu „Rakstnieks un redaktors". Par redaktoru uzdarbību varen labi runāja V. Bērziņš, R. Sēlis, J. Niedre u.c. Pārrunas bija dzīvas un spraigas. Patiesi redaktori bieži rīkojas nepiedodami nepareizi, labodami autorus pa daudz, nivelēdami autoru stilu.

1962. 14.XII

pasaule. Dziedāja Filharmonijas solisti un radiofona koris, skanēja un dziedātāju kvartetu tika Jēkabs Vītoliņš.

No Rīgas tā vēl bija Arvīds Žilinskis, A. Darkevičs, Lauma Reinholde, S. Stumbre, O. Sprostis, V. Kaimiņš (jauns žurnālists) u.c.

Tā izpalica vienīgais Marta vakars, kuru patīkami atcerēties.

Rīgā. 26. XI

Jāzepa Vītola muzeja atklāšana Gaujienā.

Tā kā es muzejam devu lielu daļu eksponātu personīgi, tad direktors A. Madžoņs u.c. rakstīja, ka vēlētos, lai arī es pats ierastos atklāšanas dienā tur. ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ Esmu vispār iz vietas dzīvotājs, tādēļ tomēr paklausīju un nenožēloju.

Atklāšanas svinības bija ļoti labi noorganizētas. Ļaužu vispār bija daudz, kopā ar skolēniem ap [illegible] pieci(?). Ar viņu bija gājušas arī mana, tāpat visā grāmata muzejā jāielaužas kā pirmajam(?). Pie šādām lietām es neesmu pieradis, reprezentēšanas nav manā dabā.

Bet vispār jāatzīst, ka pasākums izdevās un teicams, un reprezentējās visus. Ļaudis ļoti apmierināti par visu.

No muzeja visi gāja uz kultūras namu, kur bija bagātīgs koncerts, Jāzepa Vītola skaņu

1962. gads.

Kā parasti, klusi un mierīgi abi ar Elmu aizvadījām veco un sagaidījām jauno.

1962. 1. I

Birznieks-Upītis, E. 1,
Baruga, A. 3, 4, 7,
Jansons, A. (darb. l. red.) 3,
Salks-Ozola, A. 4,
Zpeniņa, M. 4,
Blaus, K. (Itāl.) 4,
Kalniņens, D. 4,
Jamolovska 4,
Pagore, R. 4, 12, 17, 22, 25, 33, 34,
Štāls, K. 4,
Grenberg, K. 4,
Lēventals, T. 5,
Michelsons (Rutku tēvs), A. 6,
Blaumanis, R. 6, 11,
Stradiņš, P. prof. 6
Bergmanа, Ermīne 6,
Kroģe, Velta (autors) 6,
Grīnbergs, Ed. 6, 29, 33, 34, 37,
Abele, Alma 6, 8,
Ūdra, Nora 6, 8
Anzbergs, J. 25, 32
Sūniņš, K. 25, 26,
Barda, Ant. 25,
Lukens, Rob. 26,
Grots, J. 26,
Bračs, A. 26,
Kalniņš, J. 27,
Medenis J. 22, 27, 30, 33, 34, 35,
Ermanis, J. 25,
Ūdra, N., Dr. 29.
Merkmane, 29.
Zeberiņš, J. 30,
Kurcalts, K. 31.
Kenriņš, A. 31
Dambers, E. 32,
Sergejevs-Cenpis 32.

Greinerts, Valdis 6, 12; 22, 25, 26, 33, 34, 41,
Greinerts, Valts 6,
Freimanis, Gunars 6,
Petersons, P. 6,
Dinne, A. ... 7,
Rainis, J. 7, 11, 18, 38,
Freinats, A. 7,
Andersons 9,
Sudrabkalns, V. 10,
Kaudzītis, R. M. 11, 15,
Brunes, J. 11,
Banda, Fr. 11,
Plūdons, V. 11,
Laicens, L. 11,
Infantjevs, B. 11,
Jansons, J. A. prof. 11,
Dāle, P. prof. 11,
Volsons, A. 11,
Junga 13,
Kalnietis, Oskars 13,
Lācis, Fr. 13-14,
Grabaklans, Fr. 14,
Žvanets, 15,
Eglītis, Anšlavs 16,
Skalbe, K. 16
Jaunsudrabiņš, J. 16, 29,
Ritums, Jāz. 16,
Kenge, M. 16,
Veidenbaums, Ed. 16,
Abens, K. 17, 41,
Lācis, Vilis, 17,
Barda, A. 17,
Zole, Edg. 17,
Ulerica, M. 17,
Kangeris, H. 19, 26,
Dzelleps, M. 19,
Kauliņš, Valt. 19,
Rudzītis, J. 19, 28,
Grins, J. 19,
Lesiņš, Kn. 19,
Dzelzma, Fr. 19,

Benjamiņš, Jan. 16-20,
Adamovičs, L. 16-20,
Mansters, 21,
Rudzītis, Rob. 23, 24, 30,
Vitmans, V. 23,
Mežgrāvis, Kārlis 23,
Rozītis, P. 23,
Mikelsons, mālat. 24,
Upītis, P. 24,
Baloduss, Rudolfs 24,
Gulbis, Ansis 38
Veselis, Jānis, 34,
Ansons, Harijs 34,
Melnacgrīs 34,
Rudzītis, Rob. 34,
Niedre, J. 34, 41,
Goba, A. 35
Klaviņš, J. 35
Upīts, Andrejs 36,
Eliass, Kārlis, 36,
Gulbis, Fr. 36.
Andrejevs, L. 36
Bruņinš, J. 36.
Purgaevs 36.
Ceelens 37.
Egle, Rud. 38
Meldere, Ilze 41,
Dzērve, Jezupa 41
Volks, Em. 41,
Puss, L. 41
Magone, J. 41.
Mežnora, J. 41,
Endzelīns, J. 42,

K. Egle

Ko ieguvi, ko devi,
Viss tikai tālāk
nes.

Zin. Lazda